

A ZSIDÓ-ÁLLAM

A ZSIDÓ-KÉRDÉS MODERN MEGOLDÁSÁNAK KÍSÉRLETE

IRTA

HERZL TIVADAR

FORDÍTOTTA ÉS ELŐSZÓVAL ELLÁTTA

Dr. SCHÖNFELD JÓZSEF

A JÖVŐNK KIADÁSA

FŐBIZOMÁNYOS:

SCHLESINGER JOS. KÖNYVKERESKEDŐ. BUDAPEST, KIRÁLY-UTCA 1

Tartalom

Előszó az elektronikus kiadáshoz	1
A fordító előszava	2
Előszó.....	4
Bevezetés,.....	6
Általános rész.	12
A zsidókérdés.....	12
A megoldás eddigi kísérletei	13
Az antiszemitizmus okai.	14
Az antiszemitizmus hatása	14
A terv.....	15
Palesztina vagy Argentína?	16
Szükséglet, szerv, forgalom.....	17
A Jewish Company.	19
Alapvonások.	19
Ingatlan-üzlet.....	19
A föld-vásárlás.....	20
Építkezések.....	20
Munkás-lakások.....	20
A „nem tanult” munkások (Unskilled Labourers).	21
A heti munkanap.....	21
A munka-segítség.....	22
A piaci-forgalom.	23
A lakások egyéb csoportjai.....	24
A liquidatio néhány formája.....	24
A Company kezességei.	25
A Company néhány tevékenységi ága.	26
Ipari kezdeményezések.	27
Szakmunkások letelepítése.....	28
A pénz megszerzése.	28
Helyi csoportok.....	31
Az átültetés.	31
A csoport-vándorlás.	31
A mi lelkészeink.	32
A helyicsoportok bizalmiférfiai.....	32

Város-tervek.	33
A középosztály kivándorlása.	33
A tömeg fenomenja.	33
Ember-anyagunk.	36
Kisebb szokások.	36
Society of Jews és a zsidóállam.	38
Negotiorum gestio.	38
A zsidók gestora.	39
A föld-foglalás.	40
Alkotmány.	41
Nyelv.	42
Theokrácia.	42
Törvények, ...	43
A hadsereg.	43
A zászló.	43
Viszonosság és kiadatási szerződések.	43
A zsidóvándorlás előnyei.	44
Zárszó.	46
Képek	49

Előszó az elektronikus kiadáshoz

Kedves Olvasó!

Herzl Tivadar halálának 100. évfordulója alkalmából a Sófár Egyesület elektronikus formában adja közre a politikus és író "A Zsidó-Állam" című művét.

Az eredetileg német nyelvű "Der Judenstaat" 1896-ban röpiratként járta be a világ sajtóját, és azóta is a politikai cionizmus alapvetéseként tartják számon. Ez az elektronikus kiadás (ebook) Dr. Schönfeld József 1919-es fordításán alapul.

Sokan hivatkoznak rá, de kevesen olvasták. A Sófár Egyesület jóvoltából most minden érdeklődő ingyenesen hozzájuthat a könyv elektronikus kiadásához, mely operációs rendszertől függetlenül minden számítógépre, sőt minden zsebszámítógépre (PDA), és arra alkalmas mobiltelefonra is letölthető az internetről.

Az érdeklődők a könyvet a Sófár Egyesület internetes honlapjáról tölthetik le, melynek címe:

<http://www.sofar.hu>

Amennyiben Ön hasznosnak találja ezt a kiadványt, látogasson el Egyesületünk honlapjára, tekintse át tevékenységünket, és ha arra érdemesnek találja, kérjük, lehetőségeihez mérten támogassa szervezetünket. Bankszámlaszámunkat megtalálja a Sófár portál nyitólapjának jobboldali sávjában.

Budapest, 2004. július 2.

Tisztelettel:

Seres Attila

A Sófár Egyesület elnöke

A fordító előszava.

1896 nyarán egy röpirat "röpült" végig a világ zsidó-sajtójának a hasábjain, amely rezgésbe hozta; a zsidószívek húrjait a fényes palotáktól kezdve le az utolsó nyomorult viskóig. Herzl Tivadar „Judenstaat”-ja volt ez a röpirat, amely az addig csak theóriákban létező cionista gondolatnak a gyakorlati megvalósítás merész és világraszóló tervezetével lepte meg a zsidóságot.

A meglepetést főleg az okozta, hogy egy férfiú, mint Herzl Tivadar, akinek nevét a "Neue Freie Presse" tárca-rovatából, a Burgszínházban előadott darabjairól ismerte az intelligens nagy közönség, aki a párisi irodalmi szalonok dédelgetett favoritja volt, akit tehát az úgynevezett "jobb körök" a zsidóságból teljesen kivetkőzött modern európeérnek ismertek, egyszerre, és hirtelenül a legradikálisabb fajzsidó szerepében lépett fel, és az asszimilálódó, illetve magukat már asszimilálnak tartó zsidóknak nem a legjobban esett épen Herzl Tivadar-tól hallani az örök igazságú igéket: "Nép vagyunk, mert külső ellenségeink kovácsoltak bennünket egy összetartozó néppé ... Asszimilálódni nem tudunk és nem fogunk soha, mert a népek ezt lehetlenné teszik számunkra ... Az antiszemitizmust leküzdeni nem lehet, mert ott, ahol zsidók nagyobb számban élnek, ott az antiszemitizmus okait megszüntetni nem lehet . . . A megoldás csak egy lehet: az önálló zsidóállam!"

Amily lelkesedést és visszhangot váltott ki a röpirat a nagy zsidó néptömegeknél, a nyomorgó és szenvedő zsidóknál, akik messiásként üdvözölték Herzl Tivadart, ép oly elkeseredést és ellenszenvet váltott ki a gazdag és vezető szerepet játszó zsidóknál, akik a "Judenstaat" megjelenésében a saját nyugalomuk megzavarását és az előttük természetesen nem létező és rájuk nézve kényelmetlen zsidókérdés ok nélküli feszegetését látták. A hivatalos zsidóság kezdetben próbálkozott is vele, hogy „hivatalos” állásfoglalásával Herzl eszméjének terjesztését lehetlenné tegye.

De az eszme világgá röppent, és meghódította a zsidótömegek nagy részét. Herzl Tivadar, mint maga írja e röpiratban, feladatát befejezettek tekintette a röpirat közzétételével. A kivített és a megvalósítást másokra akarta bízni. Ám a röpirat hatása oly korszakalkotó volt, és a világ minden részéből oly egyhangúan nyilvánult meg a közóhaj, hogy a mozgalom megindítását, terjesztését én vezetését Herzl-nek kell kezébe vennie, hogy végre is a nép akarata előtt meghajolni volt kénytelen, és Herzl Tivadar félretéve újságot, színházat, irodalmat, most már kizárólag a "Judenstaat" eszméjének élt.

Megteremtette a Cionista világszervezetet, melynek haláláig elnöke volt. Megteremtette a cionista kongresszusokban a zsidó nép parlamentjét. Megteremtette a Zsidó gyarmatosító bankot, a Zsidó Nemzeti alapot és amit legelső sorban kellett volna említeni, megteremtette a zsidóság részére egy szebb, egy boldogabb jövőnek a hitét és reményét.

Magyar nyelven most jelenik meg először a cionizmus ezen alapvető munkája. Soha alkalmasabb időben nem jelenhetett volna meg, és sohasem lehetett volna aktuálisabb, mint sajnos napjainkban. Proféták magasságába emelkedik előttünk Herzl megdicsőült alakja, ha örökigazságú megállapításait olvassuk. Pörölycsapásként hatnak azok az elvi megállapítások, melyeket az antiszemitizmus okairól, az antiszemitizmus különféle megnyilvánulási módjairól, és különösen a zsidóság egészségtelen elhelyezkedésének a következményeiről, és általában a zsidókérdés megoldásának módozatairól elének tár. A pillanatnyilag magukat jól érző zsidóknak egy Jeremiás elkeseredésével döngi füleibe, hogy az „antiszemitizmus nem szűnt meg, csak lappang. És minél tovább várat magára, annál dühösebben kell kitörnie," ....

Beteljesedett ama másik jóslása is, melyben azt mondja, hogy „a ma még biztonságban élő zsidók csak akkor fognak majd nekem hinni, ha újból részük lesz zsidóüldözésekben." . . .

De megjósolta Herzl a zsidóságnak tragikus helyzetét a bolsevizmussal kapcsolatban is. Mikor azt fejtegeti, hogy a túl nagy mértékben produkált intellektuelljaink nem tudnak elhelyezkedni, mert lassankint minden utat elzárnak előlük, kétségbeesve mutat rá arra, hogy ezek mind a felforgató és forradalmi pártok ölébe fogják magukat vetni. Viszont a zsidótöke egészségtelen növekedése a zsidóság egy részét a kapitalizmus szolgálatába állítja. "Ennek következménye — mondja Herzl — az lesz, hogy a szociális háborút a mi hátunkon fogják megvívni, mert mi úgy a szocialista, mint a kapitalista táborban a legexponáltabb pontokon állunk." . . .

Megdöbrentő pontossággal így történt.

De Herzl Tivadarnek egy vigasztaló jóslata is beteljesedett „A zsidókérdést világkérdéssé kell megtennünk, mely a kulturnépek tanácsában lesz szabályozandó.” .... Hála a cionista propagandának, valóban sikerült a zsidókérdésből világkérdést csinálnunk, és ma valóban ott tartunk, hogy a kulturnépek tanácsa foglalkozik annak Herzl szellemében való megoldásával és hála az angol kormány nagylelkűségének, Herzl Tivadar eszméjét ma, a „Judenstaat” megjelenése utáni 24-ik évben megvalósultnak tekinthetjük.

A magyar zsidóság pedig annál nagyobb lelkesedéssel és szeretettel foglalkozzék Herzl eszméjével, mert magyar zsidó volt ő is és mert igaz megállapításait a mi viszonyaink igazolják legfényesebben.

De Herzl Tivadar röpiratát minden nem zsidónak is el kell olvasnia, mert ebből ismerheti meg, hogy miképp vélekedik egy gerinces, öntudatos zsidó a zsidókérdésről, amelynek létezését nem akarja eltitkolni, és amelynek megoldását úgy kívánja, hogy az nem csak a zsidóság, de az egész világ érdekét is szolgálja.

Hassa át a nagy megpróbáltatásoknak kitett zsidóságot Herzl nagy szelleme, és dolgozzunk az ő útmutatása szerint.

Budapest, 1919. november havában.

Dr. SCHÖNFELD JÓZSEF

Előszó.

A gondolat, amelyet ebben az iratban kifejték, ősrégi. A zsidóállam felépítésének a gondolata ez.

A világ visszhangzik a zsidók elleni gyűlölet zajától, és ez a szunnyadó gondolatot felkelti.

Nem találok fel semmi újat, ezt mindenképp előtt és fejtegetéseim minden egyes pontjánál kifejezetten szem előtt kell tartani. Nem találok fel sem a zsidók történelmivé vált helyzetét, sem az orvoslás eszközeit. Az általam tervezett építmény anyagi alkatrészei a valóságban léteznek, kézzel foghatóak; mindenki meggyőződhet erről. Ha tehát a zsidókérdés megoldásának ezt a kísérletét egy szóval akarják jellemezni, úgy nem szabad azt „fantáziának”, hanem legfeljebb „kombináció”-nak nevezni.

Tervezetemet mindenképp előtt az utópiaként való kezeléssel szemben kell megvédenem. Ezzel tulajdonképpen csak megóvom a felületesen bírálókat attól a balgaságtól, amelyet elkövethetnének. Hiszen nem volna szégyen, ha emberbaráti utópiát írtam volna. Könnyebb irodalmi sikert is biztosíthatnék magamnak, ha szórakozni akaró olvasók számára ezt a tervet egy ugyancsak felelőtlen regény keretében adnám elő. De ez nem az a szeretetreméltó utópia, amilyeneket Morus Tamás előtt és után oly sűrűn produkáltak. És azt hiszem, hogy a zsidóknak a helyzete a különböző országokban elég szomorú ahhoz, hogy a bevezető tréfákat feleslegessé tegye.

Hogy felismerhetővé tegyem az én tervezetem és egy utópia közötti különbséget, az utolsó évek egyik érdekes könyvét, Dr. Hertzka Tivadar "Freilandját" választom. Ez egy elmés álmodozás, egy egészen modern, nemzetgazdaságilag képzett szellemnek az elgondolása, és oly távol esik az élettől, mint az Aequatorhegy, amelyen ez az álom-állam fekszik. A "Freiland" egy komplikált gépezet, sok foggal és kerékkel, melyek egymásba is illeszkednek; de semmi bizonyítékom sincs arra, hogy az üzembe helyezhető is volna. Még akkor is tréfának fogom tartani a dolgot, ha Freiland-egyesületeket látok majd keletkezni.

Ezzel szemben az előttünk fekvő tervezet a valóságban létező hajtóerő alkalmazásán alapszik. Az építendő gép fogait és kerekeit gyengeségem tudatában csak megjelölöm, bízva abban, hogy a kivitelhez nálam jobb mechanikusok fognak akadni.

A hajtóerőn múlik a dolog. És mi ez az erő? A zsidónyomor.

Ki meri tagadni, hogy ez az erő létezik? Az antiszemitizmus okairól szóló fejezetben fogunk vele foglalkozni.

Ismerték a gőzerőt is, amely a teás-kannában a víz forrása, folytán keletkezett, és amely a fedőt emelte. A teás-kanna eme jelenségére emlékeztetnek a cionista kísérletek és "az antiszemitizmus leküzdésére alakult egyesületek" sok más formája. Nos azt állítom, hogy ez az erő helyesen kihasználva elég hatalmas ahhoz, hogy egy nagy gépet hajtson, embereket és javakat fölsegítsen. A gép alakja lehet bármilyen.

Legbensőbb meggyőződésem, hogy igazam van – nem tudom, hogy életem idejében arat-e igazam elismerést. Az elsők, akik ezt a mozgalmat megindítják, aligha fogják láthatni annak dicsőségteljes befejezését. De már maga a megkezdés is magasztos büszkeséggel és a benső szabadság boldogságával tölti el valójukat.

Hogy tervezetemet az utópia gyanújától megóvjam, takarékoskodni is akarok a kifejtés festői: részleteivel. Amúgy is attól tartok, hogy az üres gúny torzképekkel igyekszik majd tervemnek egészét megdönteni. Egy különben okos zsidó, akinek a dolgot előadtam, azt a

véleményét fejezte ki, hogy „a valóság gyanánt beállított jövőbeli részlet ismertető jele az utópiának.” Ez hamis felfogás. Minden pénzügyminiszter előleges költségvetésében jövőbeli számokkal is operál, és nemcsak olyanokkal, melyeket előző évek átlagából, vagy egyéb már elmúlt és más államokban előforduló bevételekből állít fel, hanem precedens nélküli számokkal is, például egy új adónem behozatalánál. Aki ezt nem tudja, soha sem látott költségvetést. Utópiának fogjuk talán tartani az ilyen pénzügyi tervezetet, még ha tudjuk is, hogy az előirányzatot sohasem lehet egész pontosan betartani?

De olvasóimnak még súlyosabb feltételeket szabok. A műveltektől, akikhez fordulok, megkövetelem, hogy némely ósdi felfogásukat átalakítsák, és újra tanulják. És éppen a legjobb zsidóktól, azoktól elvárom, hogy eddigi kísérleteiket elhibázottaknak és eredményteleneknek ismerjék fel.

Az eszme kifejtésénél egy veszéllyel kell megküzdenem. Ha tartózkodva beszélek a még a jövőben fekvő összes dolgokról, azt a látszatot kelteném, mint ha magam sem hinnék azok lehetőségében. Ha ellenben a megvalósulást minden fenntartás nélkül jelzem, úgy az egész talán valami agyrémnek tűnne fel. Ezért mondom kifejezetten és szilárdul: hiszek a kivétel lehetőségében, ha nem is merem állítani, hogy a gondolat végérvényes formáját találtam, meg. A zsidóállam világszükséglet, tehát létre fog jönni.

Ha holmi egyes egyén vállalkozásáról lenne szó, meglehetősen örült gondolat volna, — de ha sok zsidó egyszerre fog hozzá, úgy tökéletesen észszerű az ügy és megvalósítása semmi említésre méltó nehézségbe nem ütközik. Az eszme kizárólag híveinek a számától függ. Feltörekvő ifjúságunk fog talán az eszme terjesztéséről gondoskodni, az az ifjúság, amely előtt már most minden út zárva van, és amelynek a számára a zsidó-államban verőfényes kilátás nyílna meg becsületre, szabadságra és boldogságra.

Én magam feladatokat befejezettek tekintem ennek az iratnak a közzétételével. A szót újból csak akkor ragadom meg, ha figyelemre méltó ellenfelek támadásai arra készítenek majd, vagy ha arról lesz szó, hogy előre nem látott kifogásokat cáfoljak meg, tévedéseket ossz-lassak el.

Nem helyes még ma, amit mondok? Megelőztem talán koromat? Nem elég súlyosak még a zsidók szenvedései? Látni fogjuk.

Maguktól a zsidóktól függ tehát, hogy ez az állam-irat egyelőre csak egy állam-regény marad-e. Ha ez a nemzedék még túl poshadt, támad majd egy másik, magasabb, jobb nemzedék. A zsidók, akik akarják, megteremtik államukat, és azok meg fogják érdemelni.

Bevezetés,

Gyakran meglepően csekély népgazdasági értelem felett rendelkeznek férfiak, akik a gyakorlati élet kellős közepében mozognak. Csak így magyarázható, hogy zsidók is meggyőződéssel hirdetik az antiszemiták jelszavát: mi a „gazda népekből” élünk, és ha nem volna körülöttünk, „gazda nép”, éhen kellene halnunk. Ez egyike ama pontoknak, amelyeken önértünknek igazságtalan vádak folytáni gyöngülése jelentkezik. Hogy áll a dolog a valóságban a „gazda-népekkal”. Amennyiben nem a primitív termelésre gondolunk, ez a megállapítás ama gyerekes tévedésen alapszik, hogy a javak életében mindig ugyanazok a tárgyak futnának körben. Nos nekünk nem kell előbb Rip van Winkle módjára sok évi álmunkból felébrednünk, hogy észre vegyük, hogy a világ az új javaknak megszakítás nélküli keletkezése által változik. Technikai haladásoktól csodás időnkben a szellemileg legszegényebb is látja leragadt szemével maga körül az új javak keletkezését. A vállalkozó szellem teremtette azokat.

A vállalkozó szellem nélküli munka egy helyben marad, ósdi; tipikus példája ennek a földműves-paraszt, aki pontosan ott tart, ahol ezer év előtti ősapja. Minden anyagi jólétet a vállalkozók teremtettek meg. Szinte szégyenli magát az ember, hogy ilyen banalitást leír. Ha tehát kizárólag vállalkozók volnánk, amiként azt a gonosz túlzás állítja — akkor sem lenne szükségünk „gazdanépekre”. Nem vagyunk ráutalva mindig egyforma javak körforgására, mert új javakat termelünk.

De nem akarok ebben az írásomban a zsidók védelmével foglalkozni. Ez semmit sem használna. Erről a tárgyról minden okosat, jót, minden szentimentálisat elmondtak már. Nos nem elég az ész és a kedély számára a megfelelő indokokat megtalálni, a hallgatónak előbb képessé kell lenniük a megértésre, különben pusztába hangzó lesz a szavunk. Ha azonban a hallgatók a megértés eme magaslatán állanak, már, úgy az egész prédikáció feleslegessé válik. Én hiszek abban, hogy az emberek a műveltség mind magasabb fokára emelkednek; csak kétségbeesetten lassúnak találom a folyamatot. Ha arra akarnánk várni, hogy a közepes emberek gondolkodása is arra a szelídségre szűrődjék le, amellyel Lessing rendelkezett, mikor Bölcs Náthánját megírta, úgy e várakozásra a mi életünk, de sőt, fiaink, unokáink és dédunokáink élete is rámenne. A világszellem tehát másfelől jön segítségünkre.

Ez az évszázad pompás reneszánszot hozott nekünk a maga technikai vívmányaival. Csak az emberiség javára nem fordítottuk még ezt a mesészerű haladást. A földfelület távolságait, leküzdöttük, és mégis a szorosság szenvedéseivel gyötörjük magunkat. Gyorsan és veszélytelenül vágatunk át óriási gőzösökön azelőtt ismeretlen tengereken. Biztos vasutakat vezetünk fel egy hegyvidékre, melyre valamikor félve kapaszkodtunk fel gyalog. Országok eseményei, melyek még felfedezve sem voltak, amikor Európa már gettóiban zárta el a zsidókat, a legközelebbi órában ismertek lesznek előttünk. Ezért anachronizmus a zsidónyomor, és nem azért, mert már száz év előtt felvilágosodott volt a kor, mely felvilágosodottság azonban a valóságban csak a legelőkelőbb szellemekben élt.

Nos én azt hiszem, hogy a villanyfényt egyáltalában nem azért találták fel, hogy néhány fennhéjázó a maga dísz-lakosztályait vele világítsa, hanem azért, hogy annak világossága mellett az emberiség kérdéseit megoldjuk. E kérdések egyike – és pedig nem a legjelentéktelebb, a zsidókérdés. Amennyiben ezt megoldjuk, nemcsak magunknak, de sok más szerencsétlen szenvedő érdekében is cselekszünk.

A zsidókérdés létezik. Ostobaság volna ezt tagadni. A középkornak egy idehurcolt, darabja ez, amellyel a kulturnépek a legjobb akarat mellett még ma sem tudnak végezni. Hiszen nagylelkű akaratokról bizonyosságot tettek akkor, amikor egyen jogosítottak bennünket. A zsidókérdés mindenütt megvan, ahol zsidók nagyobb számban élnek. Ahol nincs, oda magukkal

hurcolják a bevándorló zsidók. Mi természetszerűleg oda húzódnak, ahol nem üldöznek bennünket; megjelenésünk által azután jelentkezik az üldözés. Ez igaz, igaznak kell maradnia mindenütt, még a magasan fejlett országokban is — példa rá Franciaország — amíg a zsidókérdés politikailag megoldva nincs. A szegény zsidók most Angliába hurcolják be az antiszemitizmust, Amerikába már bevitték.

Azt hiszem, hogy értem az antiszemitizmust, amely egy sokszorosan komplikált mozgalom. Ezt a mozgalmat, mint zsidó nézem, de minden gyűlöletes félelem nélkül. Felismerni vélem, hogy mi benne durva tréfa, közönséges kenyérirígység, öröklött előítélet, vallási túrelmetlenség, de azt is, ami benne állítólagos önvédelem. A zsidókérdést nem tartom sem társadalmi, sem vallási kérdésnek, ha még olyan és más színezetűnek is látszik. Nemzeti kérdés ez és hogy megoldhassuk, mindennek előtt világkérdéssé kell azt tennünk, amely a kulturális tanácsában lesz szabályozandó.

Nép vagyunk, egy nép.

Mindenütt becsületesen megkíséreltük, hogy a bennünket körülvevő népek közösségébe beolvadjunk, csak őseink hitét őrizve meg. Nem engedik meg nekünk. Hiába vagyunk hű, némely helyen még túlzó hazafiak, hiába hozzuk ugyanazon pénz és véráldozatokat, mint polgártársaink, hiába igyekszünk hazánk dicsőségét a művészetek és tudományok terén, gazdagságát kereskedelem és forgalom útján emelni. Hazánkban, amelyekben pedig mi is már évszázadok óta lakunk, idegeneknek néznek bennünket; gyakran olyanok, akiknek a nemzetsége még nem volt az országban, amikor a mi őseink itt már sóhajtottak. Hogy ki az idegen az országban, azt a többség nem döntheti el, hatalmi kérdés ez, mint minden a népek érintkezésében. Nem adok fel semmit szerzett jogainkból, ha mint amúgy is megbízás nélküli egyes egyén ezt megállapítom. A világ jelenlegi állapotában, de még beláthatatlan időn belül is a hatalom megelőzi a jogot. Hiába vagyunk tehát mindenütt derék hazafiak, amiként a Hugonotok is azok voltak, akiket vándorlásra kényszerítettek. Ha békében hagynának bennünket.....

De én azt hiszem, hogy nem fognak békében hagyni bennünket.

Elnyomás és üldözés által nem vagyunk kiirthatók. A történelem egyetlen népe sem bírta ki annyi küzdelmet és szenvedést, mint mi. A zsidóheccek nyomán mindig csak a férgese hullott le a zsidóság fájáról. Az erős zsidók dacosan térnek törzsükhöz, ha az üldözések kitörnek. Világosan lehetett ezt látni a zsidó emancipáció utáni közvetlen időkben. A szellemileg és anyagilag magasabban álló zsidóból teljesen kiveszett az összetartozandóság érzete. A politikai jólét bizonyos állandósulása alatt mindenütt asszimilálódunk; azt hiszem, ez nem dicstelen dolog. Annak az ellentmondásnak, aki a zsidófajt a maga nemzetébe beolvasztani akarná, gondoskodnia kellene tehát politikai jólétünk állandósításáról. És erre még egy Bismark sem volna képes.

Mert mélyen a néplélekben gyökereznek az ellenünk való összes előítéletek. Aki erről számot akar magának adni, annak csak oda kell figyelni, ahol a nép őszintén és egyszerűen nyilatkozik meg: a mese és a közmondás antiszemita. A nép mindenütt egy nagy gyermek, amelyet természetesen nevelni lehet; de ez a nevelés legjobb esetben is oly óriási időtartamot igényelne, hogy — amint már említettem —, más módon sokkal előbb segíthetünk magunkon.

Az asszimilálódás, ami alatt nem csupán a ruházkodás, bizonyos életszokásoknak és a nyelvnek holmi külsőségeit, de a gondolkodásban és a minden téren való egyformává válást értem, a zsidók asszimilálódása mindenütt csakis a vegyes házasság útján volna elérhető. Ezt azonban, mint szükségletet a többségnek kellene éreznie; semmi esetre sem elég a vegyes házasságot törvényileg megengedettnek nyilvánítani. A magyar liberálisok, akik ezt most megtették, érdekes tévedésben leledzenek. És ezt az elvileg berendezett vegyes házasságot mi

sem illusztrálja jobban az első esetek egyikénél: egy kikeresztelkedett zsidó feleségül vett egy zsidó nőt. Ám a házasságkötés mostani formájáért vívott harc sokszorosán elmérgesítette a keresztények és zsidók közötti ellentéteket, és ezzel többet ártott, mint használt a fajkeveredésnek. Aki a zsidóknak a beolvadás általi megsemmisülését őszintén kívánja, csak egy lehetőséget ismerhet ennek elérésére. A zsidóknak előbb olyan közgazdasági hatalomra kellene szert tenniük, hogy ennek révén a régi társadalmi előítéletek leküzdhetők legyenek. A példát erre az arisztokrácia szolgáltatja, amelynél leggyakrabban fordulnak elő vegyes házasságok. Az ócska nemesi címer zsidópénzzel aranyoztatja be magát, és e műveletnél zsidócsaládok merülnek alá. De miképp alakulna ez a jelenség a közepesebb rétegeknél, ahol a zsidókérdésnek a főfészke van, mert hisz a zsidónép középosztálybeli nép. Itt a hatalomnak előzetes megszerzése egyet jelentene a zsidók gazdasági egyeduralmával — aminek hamis megállapításával már most is találkozunk. És ha a zsidók mai hatalma is már oly elkeseredett jankiáltásokat vált ki az antiszemitákból, mekkora kitörések következnének még be ezen hatalom további emelkedésével! A beolvadásnak egy ilyen előfeltétele nem volna elérhető, mert ez a többségnek egy nem rég még megvetett kisebbségtől való leigázását jelentené, amely nincs birtokában a katonai és adminisztratív hatalomnak. A zsidók beolvadását ezért az állandó nyugodt fejlődés útján is valószínűtlennek tartom. A jelenleg antiszemita országokban igazat fognak nekem adni. A többi országban, ahol a zsidók pillanatnyilag jól érzik magukat, fajtestvéreim valószínűleg a leghevesebben fogják támadni megállapításaimat. Csak akkor hisznek majd nekem, ha újból részük lesz zsidóheccekből. És minél tovább várat magára az antiszemitizmus, annál dühösebben kell kitörnie. A látszólagos biztonságtól vonzott zsidók beözönlése, valamint a bennszülött zsidók feltörekvő osztály-mozgalma azután együttesen hatalmasan hatnak közre a felfordulás siettetésére. Nincs egyszerűbb ennél a logikai következtetésnél.

Az a tény azonban, hogy semmivel sem törődve és csakis az igazságot követve szűröm le ezt a következtetést, bizonyára rám fogja zúdítani a kedvezőbb viszonyok között élő zsidók ellentmondását és ellenséges érzületét. Amennyiben csak egyes korlátolt vagy gyáva egyének féltett magánérdekéről volna szó, megvető mosollyal tehetném túl magam rajtuk. Mert a szegények és elnyomottak ügye fontosabb. De elejét akarom venni helytelen feltevések keletkezésének, nevezetesen abban az irányban, mintha ennek a tervnek a megvalósulása esetén a gazdag zsidók vagyoniukban bármi sérelmet szenvedhetnének. Ezért a kérdés vagyoni jogi részét részletesen akarom kifejteni. Ha ellenben az egész gondolat nem jut túl az irodalom határain, úgy amúgy is minden a régiben marad,

Komolyabb lenne az az ellenvetés, hogy az antiszemiták malmára hajtom a vizet azzal a megállapítással, hogy mi egy nép vagyunk. Hogy én a zsidók asszimilálódását — ahol az folyamatban van, megakasztom, ahol pedig már megtörtént, ott utólag – veszélyeztetem, már amennyire nékem, mint egyedül álló írónak egyáltalában módomban van, valamit megakasztani vagy veszélyeztetni.

Ez a kifogás nevezetesen Franciaországban fog elhangzani. Más helyről is várom, de egyelőre csak a francia zsidóknak akarok már előre válaszolni, mert ők szolgáltatják a legerősebb példát.

Bármennyire is tisztellem a személyiséget, úgy az államférfiú, feltaláló, művész, bölcsész vagy hadvezér erős egyéni személyiségét, mint az emberek egy történelmi csoportjának az össz-személyiségét, amelyet népnek nevezünk, még sem siratom megsemmisülésüket. Aki meg tud, meg akar, és akinek meg muszáj semmisülnie, az semmisüljön meg. A zsidók népi egyénisége nem tud, nem akar és nem kénytelen megsemmisülni. Nem tud megsemmisülni, mert külső ellenségek összetartják. Nem akar megsemmisülni, erről két ezer éven át szörnyű szenvedések közepette tett bizonyosságot. Nem kell megsemmisülnie, ezt ebben az iratban igyekszem bebizonyítani, sok más zsidó után, kik nem adták fel ebbéli reményüket. Egész

ágak elhalhatnak, lehullhatnak a zsidóság fájáról, a fa azonban él.

Ha tehát az összes francia zsidók, vagy néhányan közülük tiltakoznának ezen tervezet ellen, mert ők már „asszimilálódtak” volna, úgy egyszerűen ezt felelem nekik: az egész ügyszemmi közülük, ők izraelita vallású franciák, nagyszerű! Ez azonban a zsidóknak a belső ügye.

Nos az általam javasolt állam-létesítő mozgalom az izr. vallású franciáknak éppoly keveset ártana, mint a többi országok "asszimilált" zsidóinak.

Ellenkezőleg, hasznukra válna, hasznukra. Mert így „chromatikus funkciójukban,” hogy Darwin szavával éljek, nem volnának többé háborgatva. Nyugodtan asszimilálódhatnának, mert a mostani antiszemitizmus örök időkre nyugvó pontra jutna. És el is fogják nekik hinni, hogy lelkük legbensőbbjéig asszimilálódtak, ha a zsidóállam a maga tökéletesebb berendezésével valósággá lett és ők mégis megmaradnak ott, ahol most laknak. Az „asszimilálódtak” még több előnyt húznának a fajukhoz hű zsidók távozásából, mint a keresztény polgárok. Mert az „asszimilálódtak” megszabadulnának a zsidó proletariátus nyugtalanító, kiszámíthatatlan, elkerülhetetlen versenyétől, amely proletariátust a politikai üldözés és a gazdasági nyomor helyről helyre, országról országra kerget. Ez a mozgó proletariátus szilárd pontot találna. Most bizonyos keresztény állampolgárok — antiszemitáknak nevezik őket — dühönghetnek az idegen zsidók beözönlése miatt. Az izraelita állampolgárok ezt nem tehetik, habár őket sokkal érzékenyebben sújtja a dolog, mert őket nyomja első sorban a velük egyforma gazdasági egyének versenye, kik ezenfelül még az antiszemitizmust is behurcolják vagy a már meglévőt erősítik. Az asszimiláltaknak titkolt keserve ez, amely „jótékonyági” intézményekben kapkod levegő után. Kivándorlási egyesületeket alapítanak a bevándorló zsidók számára. Komikusnak lehetne mondani ezt az ellentétes színű jelenséget, ha nem szenvedő emberek bőrére menne a dolog. Ezen segítő egyesületek némelyike nem az üldözött zsidók érdekében hanem azok érdeke ellen létezik. A legszegényebbekkel csak minél gyorsabban, minél távolabbra el! És így figyelmes vizsgálódás mellett azt a felfedezést tesszük, hogy némely látszólagos zsidóbarát tulajdonképpen egy jótékonyági jelmezbe bújtatott zsidószármazású antiszemita.

De a tényleg jószándékú férfiak gyarmatosító kísérletei sem váltak be eddig, dacára annak, hogy érdekes kísérletek voltak. Nem hiszem, hogy akár az egyiknél, akár a másiknál csupán sportról lett volna szó; hogy ez vagy amaz szegény zsidókat vándoroltatott, amint lovakat szokás futtatni. Ehhez mégis túlkomoly és túlszomorú volna az ügy. Érdekesekek annyiban voltak e kísérletek, amennyiben kicsiben a zsidóállam-eszme gyakorlati előfutárjaiként jelentkeznek. Sőt hasznosak is voltak annyiban, amennyiben közben hibák történtek, amelyekből a nagybani megvalósításnál tanulhatunk. Természetesen kárt is okoztak ezek a kísérletek. Az antiszemitizmusnak új vidékekre való átültetését, ami szükségszerű folyamánya egy ilyen mesterséges beözönlésnek, — még a legkisebb hátránynak tartom. Nagyobb baj az, hogy a ki nem elégtő eredmények maguknál a zsidóknál is kételyt támasztottak a zsidó emberanyag használhatóságát illetőleg.

Ezt a kételyt azonban az értelmeseknél a következő egyszerű érveléssel lehet eloszlatni: ami kicsiben nem célszerű vagy kivihetetlen, annak nem kell okvetlenül ilyennek lenni a nagybani kivitelnél. Egy kisebb vállalat ugyanazon feltételek mellett veszteséggel járhat, amelyek mellett egy nagy vállalat kifizetődik. Egy patak csónakkal sem hajózható; a folyó, amelybe ömlik, tekintélyes vas járműveket hord a hátán.

Senki sem elég erős, vagy gazdag ahhoz, hogy egy népet egyik lakóhelyről egy másikra telepítsen át. Erre csak egy eszme képes. Az állam-eszmének bizony megvan ez az ereje. A zsidók történelmük egész éjszakáján keresztül nem szüntek meg ezt a királyi álmodni: "Jövő esztendőre Jeruzsálemben!", ez a régi jelszavunk. Nos, most arról van szó, megmutatni, hogy az álomból nappali világosságú gondolat válhat.

E végből mindenek előtt tabula rasat kell csinálni a lelkekben, némely ósdi, idejét múlta, zavaros, korlátolt felfogásból; így dohos agyak első sorban azt fogják hinni, hogy a vándorlásnak a kultúrából ki a pusztaságba kell történnie. Nem igaz! A vándorlás a kultúra kellős közepében történik. Nem szállunk vissza alacsonyabb fokra, de magasabbra emelkedünk. Nem költözünk sárból épült kunyhókba, hanem szebb és modernebb házakba, melyeket újonnan építünk, és melyeket háborítatlanul birtokolunk. Nem veszítjük el megszerzett javainkat, hanem értékesebbé tesszük azokat. Szerzett jogokat csak előnyösebb jogok ellenében adunk el. Nem szakadunk el kedvenc szokásainktól, hanem újra megtaláljuk azokat. Nem hagyjuk el a régi házat, míg az új el nem készült. Mindig csak azok mennek el, akik biztosak benne, hogy ezzel helyzetükön javítanak. Legelőször a kétségbeesettek, azután a szegények, majd a jólétben élők, végül a gazdagok. Akik előre mentek, a magasabb osztályba emelkedtek, mire ez a maga hozzátartozóit utánuk küldi. A vándorlás egyidejűleg emelkedő osztálymozgalommal jár. És a kivonuló zsidók mögött nem keletkeznek gazdasági zavarok, válságok és üldözések, hanem kezdetét veszi az elhagyott országokban a jólétnek a korszaka. A keresztény állampolgárok belső vándorlása következik be a zsidók által feladott állásokba. A lefolyás lassú, minden rázkódtatás nélküli és már a kezdete – az antiszemitizmusnak a vége. A zsidók becsült barátokként távoznak, és ha egyesek azután visszatérnek, a civilizált országokban ép oly jóakarattal fogják fogadni és kezelni, mint más idegen állampolgárokat. Ez a vándorlás nem is menekülés, hanem a nyilvános közvélemény ellenőrzése mellett rendezett elvonulás. A mozgalom nemcsak hogy tökéletesen törvényes eszközökkel indítandó meg, de egyáltalában kizárólag az érdekelt kormányok barátságos támogatásával vihető keresztül, melyek belőle lényeges előnyöket húznak.

Az eszme tisztaságához és kivitelének erejéhez biztosítékok szükségesek, amelyek csak úgynevezett „erkölcsi” vagy „jogi” személyekben található fel. E két megjelölést, melyeket a jogászai nyelvben gyakran felcserélnek, külön akarom kezelni. Mint erkölcsi személyiséget, mely a magán-vagyonjogi körzeten kívül eső jogoknak az alanya, a Society of Jews-t állítom fel. Mellette áll, mint jogi személy a Jewish Company, amely mint kereskedelmi vállalat működik.

A magánegyén, aki csak célzást is tenne egy ilyen óriás vállalkozásra, csaló vagy örült lehetne. Az erkölcsi személyiség tisztaságáért tagjainak jelleme kezeskedik. A jogi személy megfelelő erejét annak tőkéje igazolja.

Az eddigi előre bocsájtott megjegyzésekkel csak a kifogások első raját akartam egész futóban kivédeni, amelyeket már maga a szó „zsidóállam” felszínre fog vetni. A továbbiakban több nyugalommal fogunk tárgyalni, más ellenvetéseket leküzdeni és némely már érintett gondolatot alaposabban kifejteni, ha a nehézkesség iratom érdekében, amelynek repülni kell, lehetőség szerint kerülendő is lesz. Rövid, aforisztikus fejezetek felelnek meg legjobban ennek a célnak.

Ha egy régi építmény helyére új épületet akarok emelni, előbb rombolnom kell, és azután építeni. Ezt az okos sorrendet tehát be fogom tartani. Az általános részben első sorban a fogalmak tisztázandók, ósdi, dohos föltevések eltakarítandók, a politikai és nemzetgazdasági előfeltételek megállapítandók és a terv kifejtendő.

A különös részben, amely három főfejezetre oszlik, a kivitelt kell bemutatnom. Ezek a főfejezetek: Jewish Company, Helyicsoportok és Society of Jews. A Societynek ugyan előbb kell megalakulnia és a Companynak utoljára; de a tervezetben a fordított sorrend lesz ajánlatos, mert a pénzügyi kivihetőséggel szemben fognak a legnagyobb aggodalmak felmerülni, amelyeket tehát elsősorban kell megcáfolni.

A zárszóban azután a további esetleges ellenvetésekre kell még az utolsó találatot megadnom. Zsidó olvasóim kísérjenek, türelemmel végig. Némelyiknél a kifogások más sorrendben

fognak felvetődni, mint ahogy én azokat itt megcáfolni igyekszem. Aki azonban aggályait okosan legyőzte, az álljon az ügy szolgálatába.

Bár az értelemhez szólok, mégis jól tudom, hogy az értelem egymagában nem elegendő. Öreg rabok nem szívesen mennek ki a börtönből. Majd meglátjuk, hogy az ifjúság, amelyre szükségünk van, túlnőtt-e már rajtunk; az ifjúság, amely az öregeket magával ragadja, erős karjain kiviszi és az értelem indokait lelkesedéssé alakítja át.

Általános rész.

A zsidókérdés.

A zsidók nyomorúságos helyzetét senki sem fogja tagadni. Mindenütt, ahol jelentékenyebb számban élnek, többé-kevésbé üldözik őket. Az egyenjogúsításukat majdnem mindenütt hatályon kívül helyezték, ha a törvényben még léteznek is. A középmagasságú állások a hadseregben, a köz és magánhivatalokban már elérhetetlenek rájuk nézve. A kereskedelmi forgalomból ki akarják őket szorítani: „Ne vásároljatok zsidóknál!”

A támadások a parlamentekben, gyűléseken, sajtóban, templomi szószékeken, az utcán, utazás közben, — bizonyos szállodákból való kizárás — de sőt a szórakozóhelyeken is napról napra szaporodnak. Az üldözések országok és társadalmi körök szerint különböző jellegűek. Oroszországban zsidófalvakat sárcolnak meg, Németországban alkalomadtán elverik a zsidókat, Ausztriában az antiszemita az egész nyilvános életet terrorizálják, Algériában vándorhecc-szónokok lépnek fel, Párisban az úgynevezett jobb társaság begombolódik, a körök elzárkóznak a zsidók elől. Az árnyalatok számtalanok. Különböztetve ne próbáljuk itt fájdalmasan felsorolni az összes zsidó panaszokat. Nem akarunk egyes sérelmeknél időzni, bármily fájdalmasak is azok.

Nincs szándékomban magunk iránt megilletődött hangulatot kelteni. Minden ilyen törekvés hiábavaló és méltatlan, Elég lesz a következő kérdéseket intézni a zsidókhoz: Igaz-e, hogy ott, ahol jelentékenyebb számban élünk, a zsidó ügyvédek, orvosok, mérnökök, tanítók és minden fajtájú alkalmazottaknak a helyzete mind elviselhetlenebb lesz? Igaz-e, hogy egész zsidó középosztályunk erősen veszélyeztetve van? Igaz-e, hogy gazdagjaink ellen lángra lobbantják a köznép minden szenvedélyét? Igaz-e, hogy a mi szegényeink sokkal többet szenvednek, mint bármely proletariátus?

Azt hiszem, a nyomás mindenütt megvan. A gazdaságilag legmagasabban álló osztályoknál kényelmetlenséget okoz. A középső rétegeknél tompító szorongatottságot jelent. Az alsó osztályoknál a legtisztább kétségbeesés.

Tény az, hogy mindenütt ugyanaz a cél, és ez, abban a klasszikus berlini jelszóban foglalható össze: „Ki a zsidókkal!”

A zsidókérdést most a legszűkebb formájában állítom fel és kérdelem: Ki kell-e már mennünk és hová?

Vagy maradhatunk-e még, és meddig?

Végezzünk előbb a maradás kérdésével. Számíthatunk-e jobb időkre, lehetünk-e türelmessel, Istenbe vetett hittel várva, hogy a föld fejedelmei és népei kegyesebb hangulattal lesznek irányunkban? Én azt mondom, hogy az áramlat változására nem számíthatunk. Miért? A fejedelmek, még ha szívükhöz ép oly közel állnának is, mint a többi polgárok, nem tudnak bennünket megvédeni. A zsidógyűlöletet csak fokoznák, ha a zsidókkal szemben túl sok jóakaratot tanúsítanak. És ezalatt a „túl sok” alatt kevesebbet kell érteni, mint amire minden egyszerű polgárnak vagy minden néptörzsnek igénye van.

A népek, amelyek között zsidók laknak, egyenként és összességükben, leplezetten vagy leplezetlenül mind antiszemita.

Az egyszerű népnek nincs, és nem lehet történelmi érzéke. Nem tudja, hogy a középkor bűnei most az európai népekre hatnak vissza. Azok vagyunk, amiké a gettóban formáltak bennünket. A pénzüzetek terén kétségtelenül bizonyos felsőbbbségre tettünk szert, mert a középkorban erre az üzletágra szorítottak bennünket. Most ugyanaz a jelenség ismétlődik,

Megint a pénzüzletre szorítanak bennünket, — aminek most tőzsde a neve — mert minden más kereseti ágat elzárnak előlünk. Ha azonban a tőzsdén vagyunk, ez megint csak újabb forrása lesz megvetettségünknek. Közben fáradhatatlanul termeljük a közép-intelligenciát, amelynek nincs elhelyezkedési lehetősége, és emiatt ép oly társadalmi veszedelmet képez, mint a folyton gyarapodó vagyonok. A művelt és vagyontalan zsidók most mind a szocializmus karjaiba kerülnek. A szociális háborúnak ezért mindenesetre a mi hátunkon kellene lefolynia, mert úgy a kapitalista, mint a szocialista táborban a legexponáltabb pontokon mi állunk.

A megoldás eddigi kísérletei

Azok a mesterséges eszközök, melyeket a zsidó nyomor leküzdésére eddig alkalmaztak, vagy túl kicsinyesek voltak, — mint a különböző gyarmatosítások — vagy helytelenek voltak, mint például azok a kísérletek, melyek arra irányultak, hogy a zsidókból mostani hazájukban parasztokat neveljünk. Mert mit értünk el vele, ha néhány ezer zsidót más vidékre helyeztünk át? Vagy boldogulnak, akkor vagyonukkal együtt megszületik az antiszemitizmus — vagy azonnal tönkremennek. Azokkal az eddigi kísérletekkel, melyek a szegény zsidóknak más országokba való elvezetésére irányultak, már előzőleg foglalkoztunk. Az átültetés semmiesetre sem elegendő és nem célravezető, ha ugyan nem egyenesen cél-ellenes. A megoldást ezzel csak elnapoljuk, elodázzuk, sőt talán meg is nehezítjük.

Aki azonban a zsidókból földművesparasztokat akar nevelni, az csodálatos tévedésben leledzik. A paraszt ugyanis egy történelmi alak; ez legjobban felismerhető ruházatán, amely a legtöbb országban több száz év előtti, valamint munkaeszközein, melyek pont ugyanolyanok, mint ősapái idejében voltak. Ekéje ugyanaz, a kötényéből szórja a vetőmagot, a hagyományos kaszával arat, és rudakkal csépel. De tudjuk, hogy minderre ma gépek vannak. Az agrárkérdés is csak gépkérdés. Amerikának győznie kell Európán, amiként a nagybirtok kipusztítja a kisbirtokot.

A paraszt tehát egy kihalásra ítélt alak. Ha a parasztot mesterségesen konserválják, úgy ez ama politikai érdekekből történik, amelyeket szolgálni az ő feladata. Új parasztokat a régi recept szerint teremteni akarni lehetetlen és ostoba vállalkozás, Senki sem elég erős vagy gazdag ahhoz, hogy a kultúrát erőszakosan visszaszófolja. Már az elavult kultur-állapotoknak fenntartása is óriási feladat, amely célra még az autokratikusan kormányzott államnak minden hatalmi eszköze is alig elegendő.

Fel akarják tehát tételezni az intelligens zsidóról, hogy régi vágású paraszttá válna? Ez ép úgy festene, mintha a zsidónak azt mondanák: Itt egy kézj, menj a csatába! Mit? Íjjal, mikor a többiek kiskaliberű fegyverekkel és Krupp-féle ágyukkal rendelkeznek? A zsidók, akiket el akarnak parasztosítani, nagyon helyesen teszik, ha ilyen körülmények között nem mozdulnak helyükről. A kézj szép fegyver, és elégikus hangulatot kelt bennem, ha időm van hozzá. De a múzeumba való!

Vannak persze vidékek, ahol a kétségbeesett zsidók még a mezőre is kimennek, vagy legalább kimennének. És épen ezek a vidékek, — mint például Oroszország és Németország némely tartománya — az antiszemitizmus legfőbb fészkei.

Mert a világboldogítók, akik a zsidókat szántani küldik, megfélemeznek egy igen fontos személyiségről, akinek nagyon sok beleszólni valója van. És ez a paraszt. A parasztnak is tökéletesen igaza van. A földadó, a bizonytalan terméskilátások, az olcsóbban dolgozó nagybirtokosok nyomása, és különösen az amerikai verseny eléggé elkészerítik az életét. A gabonavámokat pedig nem lehet a végtelenségbe emelni. A gyári munkást sem lehet az éhenhalásnak kitenni, sőt tekintettel folyton emelkedő, politikai befolyására, mind több és több figyelemmel kell irányában lenni.

Mind ezek a nehézségek eléggé ismertek, ezért csak futtában érinteni őket. Csak rá akar-tam mutatni, hogy mily értéktelenek voltak az eddigi, ismert szándékból — a legtöbb esetben becsületes szándékból is — végzett kísérletek. Sem az elvezetés, sem a proletariátusunk szel-lemi színvonalának mesterséges leszorítása nem segíthet. Az asszimilálódás csoda szerével már foglalkoztunk.

Így nem lehet az antiszemitizmust leküzdeni. Nem szüntethető az meg, amíg annak okai nincsenek megszüntetve. De vajon meg lehet-e ezeket szüntetni?

Az antiszemitizmus okai.

Nem beszélünk többé az érzelmi okokról, régi előítéletekről és korlátoltságokról, hanem az antiszemitizmus politikai és gazdasági okairól. A mi mai antiszemitizmusunkat nem szabad összetéveszteni az előbbi idők vallási színezetű zsidógyűlöletével, ha egyes országokban még most is vallási színezetűnek látszik is. A zsidóellenes mozgalomnak nagy vonása ma egészen más. Az antiszemitizmus főországában ez a zsidó-emancipációnak a következménye. Mikor a kulturnépek a kivételes törvények embertelenségét belátták, és bennünket szabadon bocsájtottak, a szabadság túlkésőn érkezett. Törvénnyel már nem voltunk emancipálhatók eddigi lakhelyeinken. A gettóban sajátságos módon középosztálybeli néppé fejlődünk, és mint a középosztály, félelmetes versenytársként kerültünk onnan ki. Az emancipáció után így a burzsoázia gyűrűjébe kerültünk, és itt kettős nyomásnak voltunk kitéve: belülről és kívülről. A keresztény burzsoázia szívesen dobna oda bennünket áldozatul a szocializmusnak; ez természetesen keveset használna.

A zsidók törvénybe foglalt emancipációját még sem lehet hatályon kívül helyezni. Nemcsak azért, mert ez a modern öntudattal ellenkeznék, hanem azért sem, mert ezzel az összes zsidókat, gazdagot és szegényt egyaránt a felforgató pártok ölébe kergetnék.

Tulajdonképpen nem tehetnek ellenünk semmi hathatósat. Régebben elvették a zsidóktól ékszereiket. Miképp akarnák ma megfogni az ingó vagyont? Nyomatott papírdarabokban fekszik az, melyek valahol a nagyvilágban, talán épen a keresztény pénz-szekrényekben vannak elzárva. Természetesen lehetséges volna a bankok, vasutak, mindennemű ipari vállalatok részvényeit és elsőbbségi kötvényeit adókkal sújtani, ahol a progresszív jövedelmi adó fennáll, ott az ingó vagyont egész komplexumához hozzá lehet férni. De minden ilyesféle kísérlet nem irányulhat kizárólag a zsidók ellen, és ahol mégis megkísérelnék, ott azonnal gazdasági válságok következnenek be, melyek semmi esetre sem szorítkoznának a legelső sorban sújtott zsidókra.

A zsidókon való felülkerekedés eme lehetetlensége csak erősíti, és elmérgesíti a gyűlöle-tet. A nép körében napról napra, óráról órára nő az antiszemitizmus, és még tovább kell nőnie, mert okai továbbra is fennállnak és nem küszöbölhetők ki. A távolabbi ok az, hogy a közép-korban elveszítettük asszimilálódó képességünket, a közvetlen ok pedig az, hogy túltermelésünk van középintelligenciában, amelynek nincs elhelyezkedési, sem emelkedési lehetősége, nevezetesen nincs egészséges levezetődése és nincs egészséges emelkedése. Lefelé felforgatókká proletárosodunk el, minden forradalmi pártnak az altisztjeit mi szolgáltatójuk és egyide-jűleg félelmetesen nő pénzhatalmunk.

Az antiszemitizmus hatása

A ránk nehezedő nyomás nem tesz jobbakká bennünket. Nem vagyunk mások, mint a többi emberek. Nem szeretjük ellenségeinket, ez egészen igaz. De csak az hányhatja ezt szemünkre, aki önmagát legyőzni képes. A nyomás természetesen ellenséges érzületet vált ki belőlünk elnyomóinkkal szemben, és ellenséges érzületünk viszont fokozza a nyomást. Ebből a körforgásból lehetetlen kikerülni.

„Mégis!” mondják majd a lágyszívű rajongók, mégis lehetséges. És pedig az embereknek majdan bekövetkezendő jósága által.

Valóban be kell-e még bizonyítanom, hogy mily szentimentális üres fecsegés ez? Aki az állapotok javulását az összes emberek jóságára akarná alapítani, az tényleg utópiát írna!

Beszéltem már az „asszimilálódásunkról”. Egy pillanatra sem állítom, hogy kívánatosnak tartom ezt. A mi nép-egyéniségünk történelmileg túldicső, és minden lealacsonyítás dacára túlmagasztos, semhogy megsemmisülését kívánni lehetne. De talán beolvadhatnánk mindenütt nyomtalanul a bennünket körülvevő népekbe, ha csak két nemzedéken át békében hagynának bennünket. Nem fognak bennünket békében hagyni. A türelmesség rövid korszakai után újból és újból feltámad az ellenünk való gyűlölet. Boldogulásunk és nyugalmunk valami izgató hatással lehet környezetünkre, mert a világ sok évszázad óta hozzá volt szokva, hogy bennünk a szegények legmegvetettebbjeit lássa. Emellett tudatlanságból vagy szűklelkűségből nem veszik észre, hogy jólétünk bennünket zsidóságunkban gyengít, és sajátosságainkat kiirtja. Csak a nyomás szorít bennünket újból az ősi törzshöz, csak környezetünk gyűlölete tesz bennünket újból idegenekké.

Így — ha akarjuk, ha nem — egy észrevehető összetartozandóságú történelmi csoportot képezünk, és az is maradunk.

Nép vagyunk — az ellenség akaratunk ellenére azzá tesz bennünket, amint az mindig így volt a történelemben. A szorongattatás idejében összeállunk, és ekkor hirtelenül felfedezzük erőnket. Igenis, megvan az erőnk ahhoz, hogy államot, még pedig egy mintaállamot alkossunk. Rendelkezünk mindazon személyi és tárgyi kellékek felett, amelyek ahhoz szükségesek.

Helyén való volna már itt az „emberanyagunkról”, — amint azt ez a kissé nyers kifejezés mondja — beszélni. De előbb ismertetnem kell a tervnek fővonásait, mert hiszen, mindenben erre történik majd hivatkozás.

A terv.

Az egész terv végtelenül egyszerű a maga alap-formájában, de annak is kell lennie, ha igényt tart arra, hogy mindenki megérthesse.

Adjanak nekünk szuverenitást a földkerekségének egy, a mi igazolt népi szükségleteinknek megfelelő darabján, minden egyébről magunk fogunk gondoskodni.

Egy új szuverenitásnak a keletkezése nem nevetséges és nem lehetetlen valami. Hiszen napjainkban tapasztaltuk azt népeknél, amelyek nem középosztálybeli népek, mint amilyen mi vagyunk, hanem szegényebbek, műveletlenek és ezért gyöngébbek nálunknál. Az antiszemita országok kormányainak élénk érdeke, hogy nekünk ezt a szuverenitást megteremtsék.

Az elvben egyszerű, a kivitelben bonyolult feladat számára két nagy szervet kell teremteni: a Society of Jews és a Jewish Company-t.

Amit a Society of Jews tudományosan és politikailag előkészített, azt a Jewish Company gyakorlatilag megvalósítja.

A Jewish Company gondoskodik a kivándorló zsidók minden vagyoni érdekeinek lebonyolításáról és szervezi az új országban a gazdasági forgalmat.

A zsidók kivonulását, mint már említettük, nem szabad hirtelen lefolyásúnak elképzelni. Lassú lesz a folyamat, és évtizedekig fog eltartani. Legelőször a legszegényebbek fognak kimenni, kik a földet művelhetővé fogják tenni. Előre megszabott terv szerint, utakat, hidakat, vasutakat fognak építeni, sürgöny-hálózatot létesítenek, folyókat szabályoznak és a maguk otthonaikat megépítik maguknak. Munkájuk meghozza a forgalmat, a forgalom a vásárokat, a

vásárok új telepeseket csábítanak. Mert mindenki önként jön, saját költségére és veszélyére. A munka, melyet a földre fektetünk, emeli az ország értékét. A zsidók hamar be fogják látni, hogy az eddig gyűlölt és megvetett vállalkozói szellemük számára egy új, állandó terület nyílt meg.

Ha ma akarunk egy országot alapítani, nem szabad úgy eljárunk, amint az ezer év előtt egyedül lehetséges lett volna. Ostobaság volna régi kultúrszinvonalra visszatérni, amint azt némely cionisták kívánják. Ha például abba a helyzetbe jutnánk, hogy egy országot a vadállatoktól kellene megtisztítani, ezt nem az ötödik századból való európaiak módjára cselekednők. Nem vonulnánk ki egyenkint lándzsával és dzsidával a medvék ellen, hanem rendeznénk egy víg vadászatot, egy helyre terelnők a bestiákat, és azután egy melinitbombát dobánk közéjük.

Ha építkezni akarunk, nem fogunk gyámoltalan cölöpépítményeket emelni egy tengerparton, hanem úgy fogunk építeni, ahogy az most szokás. Merészebben és fenségebben fogunk építeni, mint bármikor ez előtt. Mert mi olyan eszközök felett rendelkezünk, melyeket a történelem még nem ismert.

Legalsóbb gazdasági rétegeinket lassankint követni fogják a hozzájuk legközelebb álló osztályok. Akik most kétségbeesés előtt állanak, azok mennek legelőször. Vezetni fogják őket mindenütt üldözött középintelligenciánk, melyet oly nagy mértékben termelünk.

A zsidóvándorlás kérdését ez az irat általános vita tárgyává kívánja tenni. De ez nem jelenti azt, hogy szavazás alá bocsássuk a dolgot. Ezzel az ügy előre el volna veszve. Aki nem akar velünk jönni, az itt maradhat. Egyes egyének ellentmondása közömbös.

Aki jönni akar, sorakozzék zászlónk alá és küzdjön érte szóval, tollal és tettel.

A zsidók, akik állameszménk híveinek vallják magukat, a Society of Jews körül csoportosulnak. Ez által a Society tekintélyt nyer a kormányokkal szemben ahhoz, hogy a zsidók nevében beszélhet és cselekedhet. A Societyt, hogy népjogi analógiát használjak, államalkotó hatalomnak ismerik el. És ezzel már meg is alakult volna az állam.

Ha már most a hatalmak készeknek nyilatkoznak a zsidó népnek egy semleges ország felletti szuverenitást megadni, a Society tárgyalni fog a felajánlott ország felől. Két terület jöhet számításba: Palesztina és Argentína. Mindkét helyen történtek figyelemre méltó gyarmatosító kísérletek. Mindenesetre a lassú zsidó beszivárgás hamis elvei szerint. A beszivárgásnak mindenütt rosszul kell végződnie. Mert szabályszerűleg bekövetkezik a pillanat, amikor a kormány a magát veszélyeztetve érző lakosság nyomására a zsidók további beözönlését megakadályozza. A kivándorlásnak tehát csak akkor van értelme, ha annak alapja a mi biztosított szuverenitásunk.

A Society of Jews tárgyalni fog a jelenlegi ország-fenségekkel és pedig az európai hatalmak protektorátusa alatt, amennyiben ezek az ügy iránt megértést mutatnak. Az ország jelenlegi fenségeinek óriási előnyöket biztosíthatnánk, átvehetnők államadóságaik egy részét, közlekedési utakat építenénk, amikre magunknak is szükségünk van, és még egyéb tekintetben válnánk hasznukra. De már magával a zsidóállam keletkezésével nyernének a szomszédos országok, mert egy földrésznek az új kultúrája úgy nagyban, mint kicsinyben emeli a környéknek az értékét.

Palesztina vagy Argentína?

Palesztinát vagy Argentiniát részesítsük-e előnyben? A Society azt fogja venni, amit adnak neki, és ami mellett a zsidónép közvéleménye meg fog nyilatkozni. A Society mind a két tényt szem előtt fogja tartani.

Argentína a föld egyik természetileg leggazdagabb országa, nagy kiterjedésű sík felülettel, gyér népességű és mérsékelt klímájú. Az argentinai köztársaságnak legnagyobb érdekében állana, hogy javunkra területének egy részéről lemondjon. A mostani zsidó beszivárgás természetesen lehangoltságot okozott ott; fel kellene Argentínát az új zsidó vándorlás lényeges különbségei felől világosítani.

Palesztína a mi felejthetetlen történelmi hazánk. Ez a név egymagában hatalmasan megragadó varázssal lenne népünkre. Ha a szultán Ó felsége nekünk adná Palesztínát, ennek fejében magunkra vállalhatnók Törökország pénzügyeinek teljes rendezését. Európa számára ott egy darab sáncot alkotnánk Ázsiával szemben, ellátnók a kultúra előőrsi szolgálatát a barbársággal szemben. Mint semleges állam, egész Európával összeköttetésben maradnánk, amely egész existenciánkat biztosítani volna hivatva. A kereszténység szent helyei tekintetében a területenkívüliség valamely népjogi formáját lehetne felállítani. Mi képeznők a szent helyek mellett a díszőrséget és létünkkel biztosítanók ezen kötelezettségünk betartását. Ez a díszőrség lenne a zsidókérdés megoldásának nagy szimbóluma tizenhét ránk nézve szenvedésekkel telt évszázad után.

Szükséglet, szerv, forgalom.

Az utolsóelőtti fejezetben mondtam: „A Jewish Company szervezi az új országban a gazdasági forgalmat.”

Úgy érzem, hogy ehhez némi felvilágosítással tartozom. Egy tervezet, mint amilyen az előttünk fekvő, alapjában van veszélyeztetve, ha a „gyakorlati” emberek ellene nyilatkoznak. Nos a „gyakorlati” emberek rendszerint csak rutinírozták, képtelenek arra, hogy ósdi feltevések szűk köréből kiszabaduljanak. De ellentmondásuk számít, és nagy ártalmára lehet az új eszmének; legalább is addig, amíg az új eszme nem elég erős ahhoz, hogy a gyakorlatiakat korhadó képzetekkel együtt halomra döntse.

Mikor a vasút-kora Európába jutott, voltak gyakorlati emberek, akik bizonyos vonalak kiépítését ostobaságnak mondták, „mert ott még a postakocsinak sincs elegendő utasa.” Akkor még nem ismerték azt az igazságot, amely ma gyerekesen egyszerűnek tetszik nekünk; hogy nem az utasok teremtik meg a vasutat, hanem fordítva, a vasút teremti az utasokat, ami mellett természetesen fel kell tételezni, a szunnyadó szükséglet fennforgását.

Az ilyen vasút-előtti „gyakorlatiak” aggodalmi közé fog tartozni, ha némelyek nem tudják elképzelni, hogy miképp lesz megteremthető a még ezután megszerzendő, még kultiválandó országban a jövevények gazdasági forgalma. Egy „gyakorlati” ember tehát körülbelül a következőképp fog okoskodni:

„Megengedve, hogy a zsidók mostani helyzete sok országban tarthatatlan és hogy folyton rosszabb és rosszabb lesz; megengedve, hogy a kivándorlási hajlam meglesz; megengedve még azt is, hogy a zsidók ki is vándorolnának az új országba, miképpen, és mit fognak ott keresni? Miből fognak megélni? Hiszen sok embernek a forgalmát nem lehet máról holnapra mesterségesen berendezni.”

Erre ez a feleletem: A forgalom mesterséges berendezéséről nincs is szó, és legkevésbé történjék az egyik napról a másikra. De ha a forgalmat berendezni nem is lehet, ösztönözni mindenesetre lehet. Mivel? Egy szükségletnek a szerve által. A szükségletet fel kell ismerni, a szervet meg kell teremteni, a forgalom azután magától adódik.

Ha a zsidóknak abbeli szükséglete, hogy jobb viszonyok közzé jussanak, valódi, alapos szükséglet, ha ennek a szükségletnek létesítendő szerve, a Jewish Company elég hatalmas: akkor a forgalomnak a maga teljességében be kell állania. Ez természetesen a jövőben rejlik, miként a vasúti forgalom kifejlődése a harmincas évek emberei előtt is a jövőben rejlett. A

vasutak mégis kiépültek. Szerencsésen túltették magukat a postakocsi gyakorlati embereinek aggályain.

A Jewish Company.

Alapvonások.

A Jewish Company részben a nagy földfogláló társaságok mintájára van berendezve, — ha úgy tetszik, egy zsidó Chartered Company. Nem rendelkezik, azonban felségjogokkal és nincsenek is kizárólag gyarmatosító feladatai.

A Jewish Company mint részvénytársaság alakul, angol jogalanyisággal, Anglia törvényei alapján és annak védelme alatt. Székhelye London. Hogy mekkora legyen alaptőkéje, azt most nem mondhatom meg. Nagyszámú pénzügyi művészeink majd kiszámítják ezt. De hogy ne használjak határozatlan kifejezéseket, egy milliárd márkát veszek alapul. Esetleg többre, esetleg kevesebbre lesz majd szükség. A pénz előteremtésének a formájától — amiről később beszélek — fog függni, hogy e nagy összeg mely hányada lesz kezdetben tényleg befizetendő.

A Jewish Company egy átmeneti intézet. Tisztára üzleti vállalat ez, amelyet a Society of Jewstől mindig óvatosan meg kell különböztetni.

A Jewish Company legelső feladata, hogy a kivándorló zsidók ingatlan vagyonát, liquidálja. A mód, amint az történik, elejét veszi válságoknak, biztosítja mindenkinek a magáét, és lehetővé teszi a keresztény polgártársak ama belső vándorlását, amelyre már rámutattam.

Ingatlan-üzlet.

A számbajövő ingatlanok: házak, földbirtokok és az üzletek helyi vevőköre. A Jewish Company kezdetben csak arra fog vállalkozni, hogy ezeknek az ingatlanoknak az eladását közvetítse. Hiszen az első időben a zsidók által eszközölt eladások szabad kézből és nagy áresés nélkül fognak megtörténni. A Company fióktelepei minden városban központjai lesznek a zsidó javak eladásának Minden fiókinézet ezért a tevékenységért csak azt a jutalékot fogja szedni, amelyet önfenntartása megkövetel.

A mozgalom fejlődése azonban azt eredményezheti, hogy az ingatlanok ára esik, és, hogy végül minden eladás lehetetlenné válik. Ebben a stádiumban a Companynak, mint jószágkezelőnek a funkciója új ágakra szakad. A Company kezeli az elhagyott javakat és bevárja az eladásra alkalmas idő bekövetkeztét. Ház-béreket szed be, földbirtokokat ad bérbe, és üzletvezetőket állít be, — ha lehet a bérleti viszony alkalmazása mellett is, — a szükséges gondosság érdekében. A Company mindenütt arra fog törekedni, hogy ezeknek a bérlőknek — akik keresztények lesznek — a tulajdonjog megszerzését elősegítse. Európai intézeteit egyáltalában fokozatosan az egész vonalon keresztény hivatalnokokkal és önálló képviselőkkel (ügyvédek stb.) fogja ellátni, de ezek egyáltalában ne váljanak zsidók szolgálivá. Ezek egyidejűleg szabad ellenőrző hatóságokat fognak képezni a keresztény lakossággal szemben a tekintetben, hogy minden becsületesen és jó szándékkal történik, és, hogy sehol sincs tervbe véve a népjólét megrázkódtatása.

A Company egyben, mint vevő is fel fog lépni, jobban mondva, mint a javak kicserélője. Házért házat, birtokért birtokot fog adni, még pedig „odaát”. Mindent lehetőleg úgy kell átültetni, amint az ideát volt. És itt a Company számára nagy és megengedett nyereség forrása nyílik meg. „Odaát” szebb, modernebb, minden kényelemmel ellátott házakat, jobb földbirtokokat fog adni, amelyek mégis sokkal kevesebbe kerülnek neki, mert a földet és telket olcsón szerezte meg.

A föld-vásárlás.

A Society of Jews számára nemzetközi jogilag biztosított országot természetesen magán-jogilag is meg kell szerezni.

A magánügyének letelepedési előkészületei nem tartoznak eme fejtegetések körébe. De a Companynak a maga részére és a mi szükségleteinkre, nagy földterületekre van szüksége. A szükséges területet központosított vétel útján fogja magának biztosítani. Itt nagyjából a jelenlegi országfennség tulajdonát képező állami birtokok jönnek számításba. A cél az, hogy „odaát” a föld tulajdonához jussunk, anélkül, hogy az árakat szédítő magasságra verjük fel, amiként „ideát” úgy adunk el, hogy az árakat le ne szorítsuk. Veszélyes árdrágítástól nem kell tartani, mert a föld értékét csak a Company hozza magával, mert ő irányítja a telepítést, még pedig a felügyeletet gyakorló Society of Jews-val karöltve. Ez utóbbi arról is gondoskodni fog, hogy a vállalkozásból ne egy Panama, hanem egy Szuezi legyen.

A Company hivatalnokainak olcsó feltételek mellett építkezési helyeket fog átengedni. Szép otthonaik felépítésére törlesztéses kölcsönöket engedélyez, melyeket fizetésükből von le, vagy fokozatosan, mint pótlékokat beszámít nekik. Ez a nekik kijáró becsülésen felül szolgáltatásaik jutalmazásának egyik alakja lesz.

A föld-spekulációból eredő egész óriási nyereség a Company-t illesse, mert a kockázat fejében egy meg nem határozott premiumot kell kapnia, mint minden más vállalkozásnak. Ahol a vállalkozás kockázattal jár, ott a vállalkozói nyereséget nagylelkűen kell kezelni. De csakis itt szabad eltérni. A kockázat és nyereség összhangja jelenti a pénzügyi erkölcsösséget.

Építkezések.

A Company tehát házakat és birtokokat fog átcsereálni. Telken és ingatlanon a Companynak nyernie kell. Ez mindenki előtt világos, aki valahol és valaha is megfigyelte a földnek kultur-berendezések útján bekövetkezett értékelkedését. Legjobban látni ezt a város és falu szélein. Be nem épített területrészek emelkednek értékben az őket körülfogó kultúra-koszorú által. A maga egyszerűségében egyik genialis telek-spekuláció a párisi városfejlesztők eljárása volt, akik az új épületeket nem közvetlenül a város legutolsó házai mellé építették, hanem megvették a szomszédos telkeket és az üres telkek túlsó szélén kezdték az építkezést. Ezen megfordított építkezés útján a ház-parcellák értéke hihetetlen gyorsasággal emelkedett és ahelyett, hogy mindig újból a város legszeleibb házait építették volna, miután a szegélyt kiépítették, most már mindig csak a város belsejében, tehát értékesebb parcellákon építettek.

A Company maga fog-e építeni, vagy kiadja-e megbízásait önálló vállalkozóknak? Mindkettőt megteheti, és meg fogja tenni.

Amint azonnal látni fogjuk, hatalmas munkaerő felett rendelkezik, amely munkaerőt egyáltalában nem szabad tőkés módon kiuzsorázni, és amely az ország boldog és derűs életviszonyai közé fog kerülni és még sem lesz drága. Építőanyagról gondoskodtak geológusaink akkor, amikor a városok részére alkalmas területeket felkutatták.

Mi lesz tehát az építkezési elv?

Munkás-lakások.

A munkáslakásokat (amelyek körébe az összes kéz-munkások lakásai tartoznak) saját zseben fogjuk előállítani. Semmiesetre sem gondolok itt az európai városok szomorú munkáskaszárnyára és azokra a nyomorúságos kunyhókra, melyek a gyárak körül sorakoznak. A mi munkásházainknak is egyformáknak kell ugyan lenniök, mert a Company olcsón csak úgy építhet, ha az építő-anyagot nagy tömegben állítja elő, de ezek az egyes házak a maguk

építhet, ha az építő-anyagot nagy tömegben állítja elő, de ezek az egyes házak a maguk keretcskéjükkel mindenütt szép összbenyomást keltők legyenek. A vidék természeti fekvése elfogulatlan építészaink csapongó szellemét ösztönözni fogja, és ha a nép az egész mű nagy vonását nem is fogja megérteni, mégis jól fogja magát érezni ebben a könnyű csoportosításban. Messziről láthatóan fog benne emelkedni a templom, mert hiszen csak az ősi hitünk tartott össze bennünket. És barátságos, világos, egészséges iskolákat létesítünk a gyermekek részére, felszerelve azokat az összes modern tanszerekkel. Továbbá továbbképző kézműves iskolákat, melyek magasabb célokra törve módot adjanak az egyszerű kézművesnek arra, hogy technológiai ismeretekre tegyen szert és hogy a gépek mivoltával megismerkedjék. Ezen kívül, szórakozó helyek állanak a nép rendelkezésre, amelyeket a Society fog felülről vezetni az erkölcsösség jegyében.

Egyébként most csak az épületekről beszéljünk, nem pedig arról, hogy mi történjék bennük.

Azt mondtam, hogy a munkásházákat olcsón fogja a Company építeni. Nem csak azért, mert minden építkezési anyag nagy tömegével rendelkezik: nem csak azért, mert a telek a Company tulajdona, hanem azért is, mert a munkásokat nem kell megfizetnie.

Az amerikai farmerek között az a módszer dívik, hogy egymásnak kölcsönösen segítenek házaik felépítésénél. Ez a gyerekesen nagylelkű módszer esetlen, mint maguk az így épült faházak — nagyon finommá fejleszhető.

A „nem tanult” munkások (Unskilled Labourers).

A mi „nem tanult” munkásaink, kik legelőször fognak kikerülni a nagy orosz és román rezervóárból, szintén kölcsönösen fogják egymás házaikat felépíteni. Hiszen kezdetben nem lesz saját vasunk, és fából is kell majd építkeznünk. Ez később másképp lesz, és az első idő hiányos szükségleteit jobbakkal fogjuk pótolni.

A mi „unskilled labourers”-aink először egymásnak építik fel lakásaikat és ezt előbb tapasztalat útján megtanulják. Munkájukkal tulajdonokul szerzik meg házaikat, — mindenesetre nem azonnal, hanem csak annak fejében, hogy három éven át jól viselték magukat. Így buzgó, ügyes embereket kapunk, mert az, aki három éven át jó fegyelemben dolgozott, az nevelve van az életnek.

Előbb azt mondtam, hogy a Company-nak nem kell megfizetnie ezeket az „Unskileds”-eket. De hát miből fognak akkor élni?

Általánosságban ellensége vagyok a Truck-rendszernek. Ezeknél az első honfoglalóknál mégis alkalmazandónak találom. A Company oly sok tekintetben gondoskodik róluk, hogy ellátásukról is gondoskodhatik. A Truck-rendszer azonban csak az első évekre szóljon, és a munkások részére is jótétemény lesz, mert ez elejét veszi a kiskereskedők, korcsmárosok, stb. uzsoráskodásának. A Company azonban már annak is elejét veszi, hogy kis embereink odaát a megszokott házaló kereskedésre adják magukat, amelyre ideát is csak a történeti fejlődés kényszerítette őket.

És a Company a részegeskedőket és a léhákat erősen kézben tartja. Tehát a honfoglalás első idejében semmiféle munkabér nem lesz?

De igen: a túl-órák bére.

A hétórai munkanap.

A normál munkanap a hétórai!

Ez nem azt jelenti, hogy naponként csak hét órán át fognak fákat dönteni, földet ásni, követ hordani, szóvalm hogy csak hét órán át fogják a százféle munkát végezni. Nem. Tizen-négy órát fognak dolgozni. De a munkás-csoportok három és fél óránként fel fogják egymást váltani. A szervezet egészen katonai lesz, rendfokozatokkal, előmenetellel és nyugdíjazással. Hogy a nyugdíjakat honnan fogjuk előteremteni, azt később fogjuk kifejteni.

Három és fél órán át egy egészséges ember nagyon sok központosított munkát végezhet. Három és félórasi szünet után — melyet nyugalmának, családjának, továbbképzésének szentel — megint egészen friss ember lesz. Az ilyen munkaerők csodákat művelhetnek.

A hétórasi munkanap! Tizennégy átlagos munkaórát tesz lehetővé, több nem megy bele egy napba.

E mellett meggyőződésem, hogy a hétórasi munkanap tökéletesen meg is valósítható. Ismerjük a Belgiumban és Angliában történt kísérletezéseket. Sőt egyes haladó társadalmi politikusok azt állítják, hogy az ötórasi munkanap is teljesen elég volna. A Society of Jews és a Company e téren is majd új és gazdag tapasztalatokat fognak gyűjteni — melyek a föld többi népeinek is javára lesznek — és ha kitűnik, hogy a hétórasi munkanap gyakorlatilag lehetséges, akkor jövőendő államunk törvényes munkanapnak fogja bevezetni.

Csak a Company fogja állandóan engedélyezni embereinek a hétórasi munkanapot. Mindig meg is fogja ezt tehetni.

A hétórasi munkanapra azonban szükségünk van azért is, mert ez az egész világra kiható gyűjtő és hívó szózat lesz embereinknek, akiknek természetesen önként kell odajönniök. Valóban az ígéret földjének kell lennie!.....

Aki tehát hét óránál többet dolgozik, a túlórákért pénzben kapja meg a bérét. Miután összes szükségletei fedezve vannak, családjának munkaképtelen tagjait az áttelepített központi jótékonyági intézetek látják el, valamit megtakaríthat magának. Elő akarjuk mozdítani az embereinknél amúgy is meglevő takarékosági ösztönt, mert ez az egyénnek magasabb osztályba való emelkedését megkönnyíti, és mert ezzel óriási tőke tartalékot készítünk elő magunknak jövőbeni kölcsönök számára.

A hétórasi munkanapnak túl-ideje nem lehet több három óránál, ez is csak orvosi vizsgálat után engedhető meg. Mert embereink az új életben tolakodni fognak a munkáért, és a világ csak most fogja látni, hogy milyen dolgos nép vagyunk.

Hogy mikép kell berendezni a honfoglalók Truck-rendszerét, (bon-ok stb.) azzal most ép oly kevésbé foglalkozom, mint sok más részlettel, nehogy összezavarjam a dolgokat. A nőket egyáltalában nem fogjuk nehéz munkára engedni és túlórákat nem szabad dolgozniok. Várandós nők minden munka alól fel vannak mentve, és a Truck bőségesebben táplálja őket. Mert a jövőben erős nemzedékekre van szükségünk.

A gyerekeket mindjárt kezdettől fogva úgy neveljük, ahogy nekünk tetszik. Erre nem terjeszkedem ki.

Amit most a munkásházakból kiindulva mondtam az Unskilleds-ről és azok életmódjáról, ép oly kevésbé utópia, mint a többi. Mindez már a valóságban létezik, csak végtelenül kicsiny, figyelemre nem méltatott formában és meg nem értve.

A zsidókérdés megoldása szempontjából nagy értékkel bírt rám nézve az „Assistance par le travail”, melyet Párisban tanultam megismerni és megérteni.

A munka-segítség.

A munka-segítség intézménye, amint az jelenleg Párisban és Franciaország különböző vá-

rosaiban, Angliában, Svájcban és Amerikában fennáll, valami nyomorúságosan kicsiny, de a legnagyobbat lehet belőle teremteni.

Mi az Assistance par le travail elve?

Az elv az, hogy minden megszorult unskilled labour-nak egy könnyű, képzettséget nem igénylő munkát adnak, mint például fát aprítani, „margotins”-t készíteni, amellyel a párisi háztartásokban a tüzet alágyújtják. A fogház-munkának egyik neme ez. a bűn elkövetése előtt, vagyis nem jár a becsület elvesztésével. Senkinek sem kell többé szükségből a bűn útjára térni, ha dolgozni akar. Éhség miatt nem szabad többé öngyilkosságot elkövetni. Hiszen ezek az öngyilkosságok amúgy is a leggyalázatosabb szégyenfoltjai egy kultúrának, amelyben a gazdagok asztaláról ínyencfalatokat dobnak a kutyák elé.

A segítség tehát mindenkinek munkát ad. De el tudja-e helyezni készítményeit? Nem. Legalább nem elegendő mértékben. Itt van a fennálló szervezet tökéletlensége. Ez az Assistance mindig veszteséggel dolgozik. Mindenesetre el van készülve a veszteségre. Hiszen jótékonyági intézmény. Az adomány itt az előállítási költség és az elért ár közötti különbözet formájában jelentkezik. Ahelyett, hogy a koldusnak két soust adna, munkát ad neki, amelynél az intézmény két soust ráfizet. A hitvány koldus azonban, aki nemes munkássá vált, megkeres 1 frank 50 centime-ot, 10 centime-ért 150-et! Ez annyit tesz, hogy a többé meg nem alázó jótéteményt megtizenötszöröztük. Ez annyit tesz, hogy egy milliárdból tizenöt milliárdot csinálunk.

Az Assistance természetesen elveszti a 10 centime-ot. A Jewish Company azonban nem fogja a milliárdot elveszteni, hanem óriási nyereséget fog elérni.

Ehhez járul még az erkölcsi haszon. Már a mostani kis-arányú munka-segítség is a munka általi erkölcsi feltámadást eredményezi addig, míg a foglalkozás nélküli egyén a maga képességének megfelelő állást nyer a maga régi vagy új foglalkozásában. Naponként néhány szabad órája van az álláskeresésre, de az Assistance is közvetít munkaalkalmakat.

Az eddigi kicsiny berendezésű intézmény fogyatkozása abban van, hogy a fakereskedőknek stb. nem szabad konkurenciát csinálni. A fakereskedők választók, kiabálnának, és igazuk volna. Az államfogház-munkájának sem szabad konkurenciát csinálni, az államnak a maga foglyait foglalkoztatnia és ellátnia kell.

Egy régi társadalomban egyáltalában nehéz lesz az Assistance par le travail számára teret biztosítani. De a mi új társadalmunkban!

Mindenek előtt óriási tömegű unskilled labour-ra van szükségünk a mi első honfoglaló munkáink, útépités, erdőirtás, földhányás, vasút és távbeszélő hálózat stb. részére. Mindez egy nagy, előre megszabott terv szerint fog történni.

A piaci-forgalom.

Azáltal, hogy a munkát átvisszük az új országba, magunkkal hozzuk egyúttal a piaci forgalmat is. Eleinte természetesen csak az elsőrendű életszükségletek: állatok, termény, munkásöltönyök, szerszámok, fegyverek piacát teremtjük meg, hogy csak néhányat említsünk. Kezdetben, a szomszédállamokban vagy Európában fogjuk ezeket bevásárolni, de csakhamar önállósítani fogjuk magunkat. A zsidó vállalkozók hamar észre fogják venni, hogy milyen kilátások nyílnak itt meg számukra.

Lassankint a Company hivatalnok serege finomabb igényeket is hoz magával. (A hivatalnokok közé számítom a védőcsapatok tisztjeit is, amely védőcsapatok állandóan a férfi bevándorlók mintegy tizedrészét fogják kitenni. Ez a gonoszok zendülése ellen elég lesz; a legtöbbben amúgy is békés polgárok lesznek).

A jobb helyzetben levő hivatalnokok finomabb igényei újból finomabb piacot teremtenek, amely állandóan nő. A házasok magukhoz hozzátartozóikat, a nőtlenek szüleit és testvéreiket hozzátartozóik ki, mihelyst odaát megteremtették otthonaikat. Hiszen látjuk ezt a mozgalmat a zsidóknál, akik most az Egyesült Államokba vándorolnak ki. Amint az egyiknek megvan a betevő falatja, azonnal kihozatja hozzátartozóit. Hisz a családi kötelék oly erős a zsidóknál. Society of Jews és Jewish Company karöltve oda fognak hatni, hogy a családot még jobban erősítsék és ápolják. Itt nem az erkölcsi támogatásra gondolok — ez magától értetődik — hanem az anyagira. A hivatalnokok családi és gyermek-pótlékokat fognak kapni. Emberekre van szükségünk, mindenkire, aki itt van, és mindenkire, aki utánunk jön.

A lakások egyéb csoportjai.

Fejtegetéseim főfonalát a munkásházaknak saját kezelésben való építésénél szakítottam meg. Most tehát visszatérek a lakások egyéb csoportjához. A kispolgárok részére is fog a Company a maga építései által házakat építtetni, vagy mint cseretárgyakat, vagy pénzért. A Company mintegy száz ház-típust fog készíttetni építészeivel, és azokat sokszorosítottatni fogja. Ezek a csinos minták egyben a propaganda egy részét is fogják képezni. Minden háznak megvan a maga szabott ára, a kivétel jóságát biztosítja a Company, amely a házépítésnél nem akar nyereszkeskedni. De hol állanak majd ezek a házak? Ezt a helyicsoporthoz fogják megmutatni.

Miután a Company nem akar nyereszkeskedni az építkezési munkálatokon, hanem csak a telken, nagyon kívánatos lesz, hogy minél több magánvállalkozó építsen. Ezzel a föld-birtok emelkedik értékben, ezáltal fényűzés jön az országba, és a fényűzésre szükségünk van különféle szempontokból. Nevezetesen a művészet, az ipar és egy távolabbi jövőben a nagy vagyonok széthullása szempontjából.

Bizony, a gazdag zsidók, kik most kincseiket félve elrejtteni kényszerülnek, és akik leeresztett függönyök mellett adják kényelmetlen estélyeiket, odaát szabadon fognak élvezhetni. Ha ez a kivándorlás az ő támogatásukkal létrejön, a tőke nálunk odaát rehabilitálva lesz; egy példa nélküli nagy műben mutatta majd meg a maga hasznosságát. Ha a gazdag zsidók hozzátartozóknak odaát építeni kastélyaikat, melyekre Európában már oly sanda szemekkel néznek, csakhamar divattá lesz, hogy odaát pompás palotákban telepedjenek meg.

A liquidatio néhány formája.

A Jewish Companyt mint a zsidók ingatlanainak az átvevőjét vagy kezelőjét képzelem.

Házaknál és földbirtokoknál könnyen szerkeszthetők meg ezek a feladatok. De hogy áll a dolog az üzleteknél?

Itt a formák sokfélék lesznek. Nem is lehet azokat előre áttekinteni. És még sincs benne semmi nehézség. Mert az üzlet tulajdonosa, ha a kivándorlásra magát elhatározta, minden esetben a neki legkedvesebb formában fog a maga kerületének Company-fiókjával megállapodni.

A legkisebb kereskedőknél, akiknek az üzemében a tulajdonos személyes tevékenysége a fődolog, és a csekély árukészlet vagy berendezés a mellékdolog, — a vagyonátültetés a legkönnyebben vihető keresztül. A kivándorló személyes tevékenysége számára a Company biztos munkateret szerez és a kevés árúja helyett odaát földbirtokot és gép-hitelt kaphat.

Az új tevékenységet a mi találékony embereink hamar megtanulják. Zsidók tudvalevőleg hamar alkalmazkodnak minden kereseti ághoz. Így sok kereskedőből mezőgazdasági kisiparos válhat. A Company még látszólagos veszteségbe is belemehet, a szegényebbek át nem vihető vagyonát átveszi; mert ezáltal lehetővé teszi föld-parcelláknak szabad megművelését, ami által többi parcelláinak értéke is emelkedik.

A közép-üzemeknél, ahol a tárgyi berendezés ép oly fontos, hogy már fontosabb, mint a tulajdonos személyes tevékenysége, akinek a hitele is döntő szerepet játszik, a liquidatio külföldi formáit lehet elképzelni. És ezen a téren folyhat le legfőképpen a keresztények belső vándorlása. Az elvonuló zsidó nem veszi el személyi hitelét, hanem viszi magával, és odaát az önállósulásnál jól ki fogja használni. A Jewish Company giroszámlát nyit neki. Eddigi üzletét szabadon el is adhatja, vagy eladhatja azt a Company ellenőrzése alatt álló üzletvezetőknek. Az üzletvezető bérlői viszonyban állhat, vagy a részletfizetés útján való megvásárlást tehetik neki lehetővé, A Company felügyelő hivatalnokai és ügyvédjei által gondoskodik az elhagyott vagyonok rendes kezeléséről és a fizetések pontos megtörténtéről. A Company itt a távollévők ügyvivője. Ha azonban egy zsidó nem tudná üzletét eladni, és megbízottra sem akarná hagyni, és még sem akarja feladni, úgy szépen megmarad eddigi lakóhelyén. Ezek a visszamaradottak sem rosszabbítják mai helyzetüket; megszabadultak a kivándoroltak versenytől és az antiszemitizmus a maga „ne vásároljatok zsidóknál” jelszavával megszünt.

Ha a kivándorló üzlet-tulajdonos odaát megint ugyanezt az üzletet akarja folytatni, úgy már előre berendezkedhetik erre. Mutassuk be ezt egy példával. X cégnek egy nagy divatáru üzlete van. A tulajdonos ki akar vándorolni. Első sorban fiókot épít fel leendő új lakhelyén, amelynek kimustrált áruit engedi át. Az első, szegényebb kivándorlók lesznek odaát a vevői. Lassanként olyan emberek telepednek ott le, kiknek már magasabb divatigényeik vannak. Ekkor X újabb dolgokat küld ki és végül a legújabbakat. A fiók már maga is jövedelmező, míg a főüzlet még fennáll. Végre X-nek két üzlete lesz. A régit eladja, vagy keresztény üzletvezetőjének adja át továbbvezetés végett; ő maga pedig átköltözködik az új üzletébe.

Egy nagyobb példa: Y és fia cégnek kiterjedt szénüzlete van bányaművekkel és gyárakkal. Mikép kell egy ilyen óriási vagyontömeget liquidálni? A szénbányát minden tartozékával együtt első sorban átveheti az állam, amelyben fekszik. Másodsor megveheti a Jewish Company és a vételárat részben odaát kiutalandó földekben, részben készpénzben fizetheti. Egy harmadik lehetőség volna egy külön e célra alapított „Y és fia részvénytársaság.” A negyedik megoldás, az eddigi módon való további üzemben tartás, csak hogy a kivándorolt tulajdonosok, ha alkalmilag vissza is térnének vagyonuk inspicálására végett, külföldiek volnának, kik, mint ilyenek is teljes jogvédelemben részesülnének civilizált államokban. Egy ötödik, különösen eredményes és nagyszerű lehetőségre csak rámutatok, mert erre az életben csak kevés, gyenge példa van még, bármily közel fekszik is már modern öntudatunkhoz. Y és fia a vállalatot összes mostani alkalmazottjainak adhatja át kártalanítás ellenében. Az alkalmazottak korlátolt felelősségű szövetkezetté alakulnak, és esetleg az országos bank segítségével, amely nem szed uzsorakamatot, kifizethetik a megváltási összeget a cégnek. Az alkalmazottak azután törlesztik a kölcsönt, melyet nekik az országos bank, a Jewish Company vagy maga Y és fia cég engedélyezett.

A Jewish Company a legkisebb és legnagyobb vagyonokat liquidálja. És mialatt a zsidók nyugodtan vándorolnak, maguknak az új hazát megalapítják, a Company mint a nagy jogi személy itt áll, irányítja a vándorlást, őrzi az elhagyott javakat, látható, megfogható vagyonával a lebonyolítás teljes rendjéért szavatol, és a már kivándoroltakért állandóan kezkeskedik.

A Company kezességei.

Milyen formában fog a Company kezkeskedni arról, hogy az elhagyott országokban nem fog bekövetkezni elszegényedés és nem lesznek gazdasági válságok?

Már mondtuk, hogy tisztességes antiszemitákat a ránk nézve értékes függetlenségük teljes tiszteletbentartása mellett, mint egyben nagyszerű ellenőrző közegeket is bele kell vonnunk a munkába.

De az államnak is vannak pénzügyi érdekei, melyek sérelmet szenvedhetnének. Elveszít

egy polgárilag ugyan jelentéktelen, de pénzügyileg nagyrabecsült adózó osztályt. Ezért kártérítést kell neki nyújtani. Közvetve ugyan már azzal nyújtjuk ezt a kárpótlást, hogy a mi zsidó éles eszünkkel, zsidó szorgalmunkkal berendezett üzleteinket itt hagyjuk az országban, azzal, hogy feladott állásainkba keresztény polgártársainkat vonultatjuk be, és így lehetővé tesszük, hogy tömegek, az ilyen békés úton példátlanul álló gazdasági fellendüléshez jussanak. A francia forradalom kicsiben valami ehhez hasonlót mutatott fel; de ehhez patakokban kellett a vérnek folynia a guillotine alatt, az ország minden tartományában és Európa harcterein. És öröklött és szerzett jogoknak kellett előbb megsemmisülniük. És így is csak a nemzeti javak ravasz összevásárlói gazdagodtak meg.

A Jewish Company a maga hatáskörében az egyes államoknak közvetlen előnyöket is fog nyújtani. Mindenütt biztosítani, fogja a kormányoknak az elhagyott zsidó vagyonok kedvező feltételek melletti megvásárlásának lehetőségét. A kormányok pedig ezt a békés kisajátítást nagyarányú társadalmi fejlesztés céljaira fordíthatják.

A Jewish Company a parlamenteknek és kormányoknak, amelyek a keresztény polgárok belső vándorlását irányítani akarják, e téren szolgáltatásokat tehet.

A Jewish Company nagy illetékeket is fog fizetni. A központ székhelye Londonban van, mert a Company magánjogi téren egy nagy, ezidőszerint nem antiszemita hatalom védelme alatt kell, hogy álljon. De a Company, ha hivatalosan támogatni fogják, mindenütt nagy adóalapot fog nyújtani. A Company mindenütt megadóztatható fiókokat fog felállítani, továbbá a kétszeres ingatlan átírás, tehát kétszeres illeték előnyét fogja nyújtani. A Company ott is, ahol csak mint ingatlan ügynökség lép fel, átmenetileg látszólag mint vevő fog szerepelni. Ha nem is akar birtokos lenni, a telekkönyvben egy pillanatra, mint tulajdonos fog szerepelni.

Mindez természetesen tisztára számítási művelet dolga. Helyenként kell majd megvizsgálni és megállapítani, hogy meddig mehet e téren a Company anélkül, hogy létét veszélyeztetné. Erről őszintén tárgyalni fog a pénzügyminiszterekkel. Ezek a jó szándékot kifejezetten látni fogják, és mindenütt engedélyezik azokat a könnyítéseket, melyek a nagy vállalkozás eredményes keresztülvihetőségéhez bizonyíthatólag szükségesek.

Egy további közvetlen előnyt jelent a személy és áru fuvarozás. Ahol a vasutak állami kezelésben vannak, ez rögtön világos. A magánvasutaknál a Company, mint minden nagyszállítványozó, kedvezményeket élvez. A Companynak természetesen a lehető legolcsóbbá kell tennie embereinknek az utazást, mert mindenki saját költségén megy át. A középosztály részére a Cook-rendszer, a szegény osztálynak a személyportó rendszere fog megfelelni. A Company sokat kereshetne a személy és áru fuvar-kedvezményeken, de itt az kell, hogy legyen az alapelve, csak az önköltséget biztosítani.

A szállítványozási üzlet sok helyen a zsidók kezében van Ezek az üzletek lesznek az elsők, amelyekre a Companynak szüksége lesz, és az elsők, amelyeket liquidálni fog. Ezen üzletek eddigi tulajdonosai vagy a Company szolgálatába állanak, vagy önállósítják magukat odaát. Az érkezési állomásnak ugyanis szüksége van szállítókra, akik az érkezőket fogadják, és minthogy ez fényes üzlet, mert odaát azonnal keresni lehet és kell is, hogy keressenek, nem lesz hiány vállalkozó kedvben. Szükségtelen ennek a tömegszállításnak részleteit kifejteni. A cél szerint kell azokat okosan fejleszteni, és sok okos fej fog odaát gondolkodni azon, hogy miképp lehet ezt legjobban megcsinálni.

A Company néhány tevékenységi ága.

Sok tevékenységi ág fog egymással karöltve működni. Csak egy példát: A Company lassankint ipari készítményeket fog előállítani a kezdetlegesen primitív telepeken. Szegény kivándorlóink részére fog első sorban ruhát, fehérneműt, cipőt stb. gyárilag előkészíteni. Mert

az európai indulási állomásokon teljesen újonnan fogjuk felruházni embereinket. Nem ajándékba adjuk ezt nekik, mert nem akarjuk őket megalázni. Ócska ruháikat fogjuk egyszerűen újakkal kicserélni. Ha e műveletnél a Companynak valami vesztesége volna, üzleti veszteségnek fogja azt elkönyvelni. Az egész vagyontalanok a Company adósaivá lesznek, és odaát munka-órákban fizetnek, melyeket jó magaviseletük fejében elengednek nekik.

Ezen ponton egyébként alkalmuk lesz a fennálló kivándorlási egyesületeknek segítségükkel közreműködni. Mindazt, amit eddig a vándorló zsidók érdekében szoktak tenni, a jövőben a Company gyarmatosainak tegyék meg. Ennek az együttműködésnek a formáit könnyen lehet majd megtalálni.

Már a kivándorlók új ruhával való ellátása is valami szimbolikus legyen: Ti most új életet kezdtek! A Society of Jews gondoskodni fog róla, hogy már jóval az indulás előtt, és útközben is, imádságok, népszerű előadások, a vállalkozás céljáról való felvilágosítások, az új lakóhelyre vonatkozó egészségügyi szabályok ismertetése, a jövő munkára szóló útmutatások által komoly és ünnepi hangulatot biztosítson. Mert az ígéret földje a munka földje. Megérkezésükkor pedig ünnepélyesen fogadják majd hatásaink fejei a bevándorlókat. Minden ostoba ujjongást mellőzni fog, mert az ígéret földjét előbb még meg kell hódítani. De már is lássák ezek az emberek, hogy otthon vannak.

A Company felruházó ipara nem fog tervszerűtlenül termelni. A Society of Jews, amely a helyicsoportoktól a közléseket megkapja, idejekorán értesíteni fogja a Jewish Companyt a kivándorlók számáról, érkezési napjáról és szükségleteiről, így lehetséges lesz róluk körültekintően gondoskodni.

Ipari kezdeményezések.

A Jewish Company és a Society of Jews feladatait nem lehet e műben szigorúan elkülönítve tárgyalni. E két nagy szervnek tényleg mindig együtt kell működni. A Company rá lesz utalva a Society erkölcsi tekintélyére és támogatására, amiként a Society nem nélkülözheti majd a Company anyagi segítségét. A felruházó ipar tervszerű irányítása például gyöngye kezdetű kísérlet akar lenni az irányban, hogy termelési válságokat elkerüljünk. Mindenütt így kell eljárni, ahol a Company mint ipari vállalkozó lép fel.

Semmiesetre sem szabad azonban a maga túlsúlyával a független vállalatokat agyonnyomnia. Csak ott vagyunk kollektivisták, ahol azt a feladatok óriási nehézségei megkövetelik. Egyébként azonban felkarolni és istápolni akarjuk az egyéniséget a maga jogaival. A magántulajdon, mint a függetlenség gazdasági alapja nálunk szabadon és tiszteletben fejlődjék. Hiszen már a legelső „Unskilled”-jainknak is módot adunk arra, hogy magántulajdonhoz jussanak.

A vállalkozó szellemet minden módon istápolni kell. Ipari berendezéseknek kezükre fogunk járni okos vámpolitikával, olcsó nyersanyag biztosításával, egy ipari-statisztikai hivatal létesítésével és annak nyilvános közleményeivel.

A vállalkozó szellemet egészséges módon lehet ösztönözni. A spekulációs tervszerűtlenséget kerülni fogjuk. Új iparágak létesítését idejekorán fogjuk tudtul adni, és így azok, akiknek fél év múlva jutna eszükbe, hogy ezzel az iparral kísérletezzenek, nem fognak válságba, nyomorba építkezni. Miután egy új telepnek a célját a Society-nek be kell jelenteni, a vállalkozási viszonyok mindenkor mindenki előtt ismereteseek lehetnek.

A vállalkozóknak rendelkezésükre állanak továbbá a központosított munkaerők. A vállalkozó a központi munkaközvetítőhöz fordul, amely tőle csupa az önfenntartáshoz szükséges illetéket szedi. A vállalkozó sürgönyöz: Szükségem van holnap három napra, három hétre vagy három hónapra ötszáz unskilledre. Másnap ott van a mezőgazdasági vagy ipari vállalatá-

nál a kért ötszáz munkás, kiket a közvetítő központ innen is, amonnan is, — ahol épen rendelkezésre állottak — összevont. Természetesen nem szállítunk munka-rabszolgákat, hanem napi hét órát dolgozó munkásokat, akik megtartják szervezetüket, kiknek a szolgálati idejük, előléptetésük és nyugdíjidejük a helyváltoztatás mellett is tovább folyik. A független vállalkozó máshol is beszerezheti a munkaerőt, ha akarja. De nehezen lesz ez módjában. A Society meg fogja tudni akadályozni, hogy nemzsidó munkarabszolgákat hozzanak az országba, nevezetesen a makacs vállalkozók bojkottálásával, forgalmi megnehezítésekkel és hasonló eszközökkel. Tehát kénytelenek lesznek a hét órát dolgozó munkásokat igénybe venni. Így közeledünk — szinte minden kényszereszköz alkalmazása nélkül — a hétórás normál munka-naphoz.

Szaktanácsok letelepítése.

Világos, hogy ami az unskilledsre áll, az a magasabb képzettségű szaktanácsoknál még könnyebb lesz. A gyárak résztanácsai ugyanezen szabályok alá vonhatók. A közvetítő központ teremti elő őket.

Ami már most az önálló kézműveseket, a kismestereket illeti, akiket, tekintettel a technika jövőbeli fejlődésére, nagyon akarunk istápolni, akiknek technológiai ismereteket akarunk szerezni, még ha nem is volnának már fiatal emberek, és akiknek a részére a patakok lóerejét és a világító fényt villanyos drótokon akarjuk elvezetni, — ezeket az önálló munkásokat is a Society központja fogja keresni és megtalálni. A helyicsoport a központhoz fordul: Ennyi meg ennyi asztalosra, lakatosra, üvegesre stb. van szükségünk. A központ ezt nyilvánosságra hozza. Az emberek jelentkeznek. Családjaikkal odaköltözködnek, ahol szükség van rájuk, és ott maradnak lakni, agyon nem nyomva egy zavaros konkurenciától.

A pénz megszerzése.

A Jewish Company részvénytőkéjéül egy fantasztikusan hangzó összeget vettem föl. A tényleg szükséges alaptőke nagyságát pénzügyi szakembereknek kell majd megállapítani. Mindenesetre óriási összeg lesz ez. Miképp teremtsük azt elő? Három módot fog a Society meggondolás tárgyává tenni. A Society, ez a nagy erkölcsi személyiség, a zsidók ügyvivője, legtisztább és legjobb embereinkből áll, akiknek az ügyből nem szabad hasznot húzniok. Habár a Societynek kezdetben csak erkölcsi tekintélye lehet, ez mégis elegendő lesz ahhoz, hogy a Jewish Companyt a zsidó néppel szemben igazolja, és iránta bizalmat keltsen. A Jewish Companynek csak akkor lehet kilátása üzleti sikerekre, ha a Society úgyszólván ellenjegyzzi. Nem állhat tehát össze pénzembereknek egy tetszés szerinti csoportja, hogy a Jewish Companyt megalakítsák. A Society vizsgálni, választani és dönteni fog, és az alapítás jóváhagyása előtt a terv lelkiismeretes keresztülvitelének minden szükséges biztosítékáról gondoskodni fog. Meg nem felelő erővel való kísérletezésekbe nem szabad fogni, mert ennek a vállalkozásnak azonnal az első csapásra sikerülnie kell. Az ügy balsikere az egész eszmét évtizedekre kompromittálná, és talán örökre lehetetlenné tenné.

Az alaptőke előteremtésének három formája a következő: 1. a nagybank útján, 2. a közpénzbank útján, 3. egy népszerű jegyzés útján.

A legkönnyebb, a leggyorsabb és legbiztosabb volna a nagy bank útján való alapítás. A szükséges pénz itt a fennálló nagy pénzcsoportokon belül egyszeri megbeszélés alapján, a legrövidebb időn belül előteremthető. Az a nagy előnye is volna, hogy a milliárd — hogy ennél a már egyszer számba vett összegnél maradjak - nem volna azonnal egyszerre befizetendő. További előnye az volna, hogy ezeknek a hatalmas pénzcsoportoknak a hitele is rendelkezésre állana a vállalkozásnak. A zsidó pénzhatalom alatt még nagyon sok ki nem használt politikai erő szunnyadoz. A zsidóság ellenségei ezt a pénzhatalmat olyan erejűnek állítják be, amilyen csak lehetne, de amilyen a valóságban tényleg nem rendelkezik. A szegény zsidók

csak a gyűlöletet érzik, amelyet ez a pénzhatalom fölkelt, a hasznot, szenvedéseik enyhítését, amelyet elő lehetne segíteni, a szegény zsidók nem látják. A nagy pénzzsidóknak hitelpolitikájukat a népeszme szolgálatába kellene állítaniok. Ha azonban ezek a helyzetükkel egészen megelégedett urak nem érzik magukat arra indítatva, hogy valamit tegyenek fajtestvéreikért, akiket egyesek nagy vagyonai miatt jogtalanul tesznek felelőssé, akkor ennek a tervnek a megvalósítása alkalmat fog nyújtani arra, hogy egy tisztuló elválási folyamatot végezzen köztük és a zsidóság többi része között.

A nagybank különben egyáltalában nem szólíttatik fel arra, hogy egy ilyen óriási összeget csupán jótékonyságból teremtsen elő. Ez ostoba feltevés volna. A Jewish Company alapítói és részvényesei ellenkezőleg, jó üzletet csináljanak és ezek előre tisztában lehetnek majd vele, hogy milyen kilátások vannak. A Society of Jews ugyanis minden bizonyíték és minden segédeszköz birtokában lesz, amelyekből a Jewish Company kilátásai felismerhetők lesznek. A Society különösen az új zsidómozgalom kiterjedését kutatta lészen majd ki, és a Company alapítóival teljesen megbízható módon közölheti, hogy milyen részvételre számíthat. A mindent felölelő modern zsidóstatistika által a Society a Company részére egy „Société d'etudes”-munkáit fogja ellátni, amint azt Franciaországban szokták csinálni, mielőtt egy ilyen nagy vállalkozás finanszírozásába belemennének.

Az ügy talán még sem fogja a zsidó pénzmágnások tetszését megnyerni. Sőt ezek titkos szolgálók és ügynökeik útján talán még megkísérlik a harcot megindítani a mi zsidómozgalmunk ellen. Egy ilyen küzdelmet kíméletlen eréllyel fogunk végig harcolni, mint általában minden ránk kényszerített küzdelmet.

A pénzmágnások esetleg meg fognak elégedni azzal is, hogy az ügyet elutasító mosollyal intézzék el.

El van-e ezzel az ügy intézve?

Nem.

Akkor a pénz előteremtésének ügye a második módhoz folyamodik, a közép-gazdag zsidókhoz. A zsidó középbankokat a népeszme nevében a nagybank ellen, egy második erős pénz-hatalommá kellene összekovácsolni Ennek a hátránya az volna, hogy kezdetben csak pénzüzlet válhatna belőle, mert a milliárdot teljes egészében be kellene fizetni — különben nem szabad belefogni és minthogy ezt a pénzt csak hosszabb idő alatt fordíthatnók, a tulajdonképeni célra, az első években mindenféle bank és kölcsönügyletet kellene kötni. Nincs kizárva, hogy így lassanként az eredeti célról megfeledkezzenek, a középgazdagságú zsidók egy új, nagy üzletet találtak volna, és a zsidó-vándorlás elposványosodna.

A pénzszerzésnek ez a módja egyáltalában nem fantasztikus, ez köztudomású. Hiszen több ízben megpróbálták a katolikus tőkét a nagybank ellen mozgósítani. Hogy zsidó tőkével is le volna győzhető, arra eddig nem gondoltak.

De micsoda válságok következnenek be ennek eredményekép? Mennyire károsodnának az országok, ahol ilyen pénzharcok folynának, mennyire el kellene hatalmasodnia az antiszemitizmusnak!

Előttem tehát az ügy nem szimpatikus, csak megemlítem, mert a gondolat logikus kifejtéséhez tartozik.

Azt sem tudom, hogy a középbankok felkarolnák-e az ügyet.

Az ügy azonban semmiesetre sincs elintézve, még a közép-gazdagok elutasító magatartásával sem. Sőt csak akkor kezdődik igazán!

Mert akkor a Society of Jews, — amely nem kereskedőkből áll, megkísérelheti a

Companyt a nagy néptömegek segítségével alapítani.

A Company alaptőkéjét a nagy, vagy középbank-szindikátus közvetítése nélkül egy közvetlen jegyzésre való felhívás útján is elő lehet teremteni. Nem csak a szegény kis zsidók, de a keresztények is — kik a zsidóktól megszabadulni akarnak — részt fognak venni ebben az egészen apró részvényekre osztott pénz-előteremtésben. Sajátságos és új alakja volna ez egy népszavazásnak, amelyben mindenki, aki a zsidókérdés ezen megoldása mellett akarna szavazni, véleményét egy feltételhez kötött részvényjegyzéssel nyilvánítaná ki. A feltételben fekszik az ügy megbízhatósága. A jegyzett összeget csak akkor kellene teljesen befizetni, ha az egész összeg jegyezve van, ellenesetben visszafizettetnék a részfizetés.

Ha azonban az egész szükséges összeg az egész világra kiterjedő népies jegyzéssel fedezve van, akkor minden egyes kis összeg biztosítva van a számtalan más kis összegekkel.

Ehhez természetesen a részes kormányok kifejezett, határozott támogatására volna szükség.

Helyi csoportok.

Az átültetés.

Eddig csak azt mutattuk be, hogy miként vihető keresztül a kivándorlás gazdasági rázkódások nélkül. De egy ilyen kivándorlásnál sok, hatalmas érzelmi szempont is közrejátszik. Vannak régi szokások, emlékek, melyek minket embereket az egyes helyekhez kötnek. Vannak bölcsőink, vannak sírjaink, és tudja mindenki, hogy mit jelentenek a sírok a zsidó szíveknek. A bölcsőket magunkkal visszük, bennük szendereg rózsásan és mosolyogva a mi jövőnk. Drága sírjainkat vissza kell hagynunk, — azt hiszem, hogy ezektől fogunk mi — kapzsi nép — a legnehezebben elszakadni. De meg kell történnie.

A gazdasági nyomor, a politikai nyomás, a társadalmi gyűlölet már most is eltávolít bennünket lakóhelyeinktől és sírjainktól. A zsidók már most is minden pillanatban egyik országból a másikba vándorolnak; egy erős mozgalom még a tengeren túl, az Egyesült Államok felé is terjed, ahol szintén nem vágyódnak reánk. Hát hol is fognak bennünket szívesen látni addig, amíg saját hazánk nem lesz?

Mi azonban a zsidóknak hazát akarunk adni. Nem úgy, hogy őket erőszakosan kitépjük az ő talajukból. Nem, hanem úgy, hogy egész gyökérzetükkel óvatosan kiemeljük őket és egy jobb talajba átültetjük. Amint a politikai és gazdasági téren új viszonyokat akarunk teremteni, azonképpen az érzelmek terén minden régít szentül akarunk megtartani. Erre csak kevés utalás történjék. E téren legnagyobb a veszély, hogy a tervet rajongásnak fogják tartani.

És mégis megvalósítható és lehetséges ez is, — csak hogy a valóságban gyámoltalanul és zavarosan jelentkezik. Szervezés által észszerűvé válhat.

A csoport-vándorlás.

Emberek csoportosan vándoroljanak ki. Családokból és barátokból álló csoportokban. Senkit sem kényszerítenek rá, hogy eddigi lakhelye csoportjához csatlakozzék. Mindenki — ha ügyeit elintézte — úgy utazhat, ahogy akar. Hiszen mindenki saját költségén utazik, abban a vasúti és hajóosztályban, amely neki megfelel. A mi vasútainkon és hajóinkon esetleg csak egy osztály lesz. A vagyonszűkösség ilyen hosszú utazásoknál a szegényebbeket kellemetlenül érinti. És ha nem is visszük el embereinket mulatságra, mégsem akarjuk útközben elrontani a kedvüket.

Nyomorban senki sem fog utazni. Az elegáns igények ellenben mindenben ki legyenek elégítve. Már jó előre meg fognak állapodni az emberek — hiszen a legjobb esetben még évekig tarthat, míg a mozgalom az egyes osztályokon belül megindul — a jómódúak utitársaságokká állnak össze. A személyi vonatkozásokat mind magunkkal visszük. Hiszen jól tudjuk, hogy a leggazdagabbaktól eltekintve, a zsidóknak alig volt valami érintkezésük a keresztényekkel. Némely országban úgy áll a dolog, hogy az a zsidó, aki nem tart ki magának néhány asztal-kullancsot, hiteltigénylő pajtást és szolgát, az nem ismer egyáltalában keresztényt. A gettó bensőleg tovább fennáll.

A középosztály tehát sokáig és gondosan fog felkészülni az elutazásra. Minden hely megalakítja a maga csoportját. A nagy városokban kerületenkint több alakul, melyek egymással választott képviselők útján érintkeznek. Ez a kerületi beosztás nem tartalmaz semmi kötelezettséget. Tulajdonképpen csak a kevésbé jómódúak megkönnyítésére van tervezve, és azért, hogy az úton ne fogja el őket kellemetlen érzés és honvágy Mindenki szabadon választhat, egyedül utazzék-e vagy csatlakozzék valamelyik helyicsoporthoz. A feltételek — osztályok szerint — mindenkire nézve egyformák. Ha egy utitársaság kellő számban szervezkedik, a

Companytól egy egész vonatot és azután egy egész hajót kap.

A szegényebbek megfelelő elhelyezéséről a Company szálláshivatala fog gondoskodni. A későbbi időpontban, mikor már a jómódúak utaznak, a fölsímet, mert könnyen előrelátható igény már megteremtette a szabad vállalkozók szálloda építkezéseit. A jómódú kivándorlók már előre is megépítették majd az otthonaikat, úgy hogy az elhagyott régi házból csak át kell költözködniük a kész új házba.

A mi egész intelligenciánknak nem kell előbb a maga feladatát kijelölni. Mindenki, aki a nemzeti gondolathoz csatlakozik, tudni fogja, mi módon kell dolgoznia az eszme terjesztése érdekében. Apellálni fogunk, különösen lelkészeink közreműködésére.

A mi lelkészeink.

Minden csoportnak megvan a maga rabbija, aki a községével megy. Mindnyájan minden kényszer nélkül alkotják csoportjaikat. A helyicsoport a rabbi körül szervezkedik. Ahány rabbi annyi helyicsoport. A rabbik amúgy is első sorban fognak bennünket megérteni, legelőször fognak az ügyért lelkesedni és a Szószékről a többieket lelkesíteni. Nem kell külön gyűléseket egybehívni sok fecsegéssel. Az istentiszteletek keretébe illeszkedik bele a kérdés. És így legyen. Történeti összetartozandóságunkat csak őseink vallásában ismerjük fel, mert hiszen már régóta, kiirthatatlanul, különböző nemzetek nyelveit vettünk fel magunknak.

A rabbik tehát rendszeresen meg fogják kapni a Society és Company közleményeit, és azokat községüknek kihirdetik és megmagyarázzák. Izrael érettünk, önmagáért fog imádkozni.

A helyicsoportok bizalmiférfiai.

A helyicsoportok a rabbi elnöklete alatt álló kisebb bizalmiférfi bizottságokat fognak alakítani. Így fognak minden gyakorlati kérdést a helyi szükségletek szerint megvitatni és meghatározni.

A jótékonyági intézményeket a helyicsoportok szabadon fogják átültetni. Az alapítványok odaát is az egykori helyicsoport keretében maradnak, az épületeket nézetem szerint nem kellene eladni, hanem az elhagyott városok keresztény megszorultjai részére lennének rendelkezésre bocsájtandók. A helyicsoportoknak ezt odaát a földosztásnál betudnák, amennyiben díjtalanul kapnának építkezési helyet és mindennemű építési kedvezményt.

A jótékonyági intézetek átültetésénél újabb — mint ezen terv némely más pontján — alkalom kínálkoznék egy az egész emberiség javára szolgáló kísérletezésre. A mi mostani zilált magánjótékonyágunk a nagy hűhóhoz képest kevés jót eredményez. A jótékonyági intézeteket egy olyan rendszerbe kell összefoglalni, amelyben egymást kölcsönösen kiegészítik. Egy új társadalomban ezeket a berendezéseket modern tudattal és az összes szociálpolitikai tapasztalatok alapján lehet megcsinálni. Az ügy igen fontos reánk nézve, mert sok koldusunk van. A külső nyomás, amely gyávákká teszi, a gazdagok lágy jótékonyága, amely elkényezteti őket, a mi könnyebb természetű embereinket könnyen hajtja a koldulásra.

A Society, támogatva a helyicsoportoktól, a legnagyobb figyelmet fogja fordítani e téren a népnevelésre. Hiszen termékeny talajt teremtünk sok olyan erő számára, amelyek most természetlenül fonnyadnak el. Akiben csak megvan a jóakarát, azt megfelelően igénybe kell venni. Koldusokat nem fogunk túrni. Aki mint szabad ember nem akar dolgozni, az a dologházba kerül.

Viszont nem akarjuk az öreget a sínylők házába küldeni. A sínylők háza egyike a legkegyetlenebb jótéteményeknek, melyeket a mi együgyű jólelkűségünk feltalált. A sínylők házá-

ban halálra szégyeli és gyötri magát az öreg ember. Tulajdonképen már el van temetve. Mi azonban még azoknak is, akik az intelligencia legalsóbb fokán állanak, a halálukig meg akarjuk hagyni használhatóságuknak vigasztaló illúzióját. A testi munkára alkalmatlanok kapjanak könnyű szolgálatot. Számolnunk kell egy most már hervadásban levő nemzedék szegényeivel. De a következő nemzedéket a szabadságban a szabadság számára, másképp kell majd nevelnünk.

Meg fogjuk keresni minden életkor, minden életfok számára az erkölcsileg nemesítő munkát. Így fogja megtalálni a mi népünk a maga ügyességét a hétórás munkanap országában.

Város-tervek.

A helyicsoportok ki fogják küldeni meghatalmazottjaikat hely-választásra. A földfelosztásnál tekintettel leszünk arra, hogy a kíméletes átültetés, minden indokolt réginek a megtartása lehetséges legyen.

A helyicsoportoknál elfekszenek a várostervek. Embereink előre tudni fogják, hogy hová mennek, hogy mely városokban, mely házakban fognak lakni. Már szóltunk az építkezési tervekről és a megérthető rajzokról, melyek a helyicsoportoknak ki lesznek osztva.

Amiként az igazgatásban a szigorú központosítás, azonképen a helyicsoportokban a legteljesebb autonómia az elv. Csak így folyhat le az átültetés fájdalom nélkül.

Nem képzelem el könnyebbnek a dolgot, mint amilyen tényleg, de nem is szabad nehezebbnek gondolni.

A középosztály kivándorlása.

A középosztályt önkéntelenül fogja a mozgalom magával átsodorni. Egyeseknek a fiai vannak odaát, mint a Society hivatalnokai vagy a Company alkalmazottjai, jogászok, orvosok, minden ágbeli mérnökök, fiatal kereskedők, az összes zsidó utatkeresők, akik most hazájuk szorongatásai elől más világrészekbe mennek ki megélhetésért, a reményteljes földön fognak gyülekezni. Mások leányaikat adták férjhez ilyen feltörekvő egyénekhez. Később fiataljaink egyike a menyasszonyát, a másik a szüleit és testvéreit hozatja ki magához. Új kultúrákban korán házasodnak. Ez az általános erkölcsösségnek csak javára lehet, és erős utódokat nyerünk, nem pedig gyenge gyermekeit ama későn nősülő apáknak, akik energiájukat előbb a létért való küzdelemben koptatták el.

A középosztályban minden egyes kivándorlónk másokat vonz maga után.

A legbátrabbaké lesz természetesen az új világ minden java. Persze úgy látszik, mintha itt volna a terv legnagyobb nehézsége. Még ha sikerül is nekünk a zsidókérdést komoly formában világ-diskusszió tárgyává tennünk, — még ha ebből a fejtegetésből a leghatározottabban kitűnne is, hogy a zsidóállam világszükséglet, még ha a hatalmak támogatásával egy territórium feletti szuverenitást kapnánk is: miképp hozzuk át kényszer nélkül a zsidó tömegeket mostani lakhelyükről ebbe az új országba?

Hiszen a vándorlást mindig önkéntesnek gondoljuk?

A tömeg fenomenja.

A mozgalom veszélyes élesztésére alig lesz szükség. Ezt az antiszemiták már elintézik nekünk. Csak annyit kell tenniük, amennyit eddig tettek, és a zsidók kivándorlási készsége felébred ott, ahol az még nincs meg, és erősödni fog, ahol már létezik. Ha a zsidók most az antiszemita országokban megmaradnak, ez főleg azért van, mert még a történelemben járhatlanok is tudják, hogy évszázadokon keresztül soha sem segítettünk magunkon véglegesen a

folytonos helyváltoztatással. Ha volna most egy ország, amely a zsidókat szívesen látná, és nekik kevesebb előnyöket nyújtana is, mint amennyi a zsidóállamban volna nekik biztosítva, — ha az létrejönne —, nyomban erős zsidóvándorlás indulna meg oda. A legszegényebbek, kiknek nincs veszíteni valójuk, oda vonszolnák magukat. De én azt állítom, és mindenki magánál tudni fogja, hogy igazam van, — hogy a teherként rajtunk fekvő nyomás miatt nálunk még a jómódú rétegekben is megvan a kivándorlási kedv. Nos az állam alapításához már a legszegényebbek is elegendők lesznek, sőt ők a legalkalmasabbak egy honfoglalásra, mert nagy vállalkozásokhoz egy kevés kétségbeesésnek kell bennük lakozni.

De azzal, hogy disperadóink megjelenésükkel, munkájukkal az ország értékét emelik, lassankint a vagyonosabbakat is arra indítják, hogy utánuk jöjjenek.

Mindig magasabb és magasabb rétegek fogják érdeklükben levőnek találni az átköltözködést. Az elsők, a legszegényebbek menetét a Society és a Company fogja vezetni és itt a már fennálló kivándorlási és a Zion egyesületek támogatását is megtalálja.

Miképp irányítható egy tömeg minden parancs nélkül egy bizonyos helyre?

Vannak néhányan, nagystílusú zsidó jótevők, akik a zsidók szenvedéseit cionista kísérletekkel akarják enyhíteni. Ilyen jótevőknek már foglalkozniuk kellett ezzel a kérdéssel, és azt hitték, hogy megoldották azt, ha a kivándorlóknak pénzt és munka-eszközöket adtak a kezükbe. Ők tehát így szóltak: „Fizetek az embereknek azért, hogy oda menjenek.”

Ez alapján véve téves és a világ minden pénzével sem győzhetnék.

A Company ellenkezőleg azt fogja mondani: mi nem fizetünk nekik semmit, de fizetteünk velük. Csak valami előnyt adunk nekik.

Ezt egy tréfás példával akarom megvilágítani. A jótevők egyike — akit nevezzünk a bárónak, — és én, egy embertömeget szeretnék egy meleg vasárnap délután Páris mellett a Longchamp síkjára kivezényelni. A báró, ha minden egyes embernek 10 frankot ígér, a 200.000 frankért 20.000 izzadó, szerencsétlen embert fog kihozni, akik őt átkozni fogják, amiért ezt a gyötrelmet okozta nekik.

Én ellenben ezt a 200.000 frankot a leggyorsabb ló részére versenydíjul tűzöm ki, és azután korlátokkal zárom el az embereket Longchamp elől. Aki be akar menni, annak fizetnie kell 1 frankot, 5 frankot, 20 frankot.

Az eredmény az lesz, hogy én fél millió embert hozok ki, a köztársasági elnök Daumont fogaton vonul fel, a tömeg önönmagán örvend és vigad. A legtöbben — a napsütés és por dacára, a szabadban való boldog mozgásnak tekintik a kirándulást és én a 200.000 frankomért egy milliót szedtem be belépti díjakból és játékadóból.

Én — ha akarom — ismét megkaphatom oda ugyanezeket az embereket; a báró azonban nem, a báró semmi pénzért sem.

A tömeg fenomenóját egyébként azonnal komolyabban akarom bemutatni a kenyérkeresetnél. Próbálják meg egyszer egy város utcáin kikiáltani: „Aki egy minden oldalról szabadon álló vasból épített csarnokban télen rettentő hidegben, nyáron gyötrő melegben egész nap állva minden arra menőt megszólítani és neki ócska árut, halat vagy gyümölcsöt vételre ajánlani hajlandó, az kap 2 forintot, 4 frankot, vagy amit akarnak.”

Vajon hány embert kapnának erre a célra? Ha az éhség oda kergetné őket, hány napig bírják ki? Ha kitartanának; micsoda buzgalommal igyekeznének az arra menőket a vásárlásra serkenteni?

Mi másként csináljuk. Azokon a pontokon, ahol nagy a forgalom, és ezeket a pontokat annál könnyebben találhatjuk meg, mert hiszen mi magunk irányítjuk a forgalmat oda, ahová

akarjuk, ezeken a pontokon nagy csarnokokat építünk és elnevezzük azokat: vásároknak. A csarnokokat rosszabbul, egészségtelenebbül építhetnők, mint amazok, és az emberek mégis tódulnának hozzáink. De szebben és jobban fogjuk azokat igaz jóakarattal építeni. És ezek az emberek, akiknek nem ígértünk semmit, mert nem ígérhetünk nekik semmit anélkül, hogy csalók ne volnánk, ezek a derék üzletkedvű emberek tréfák mellett fognak élénk vásári forgalmat teremteni. Fáradhatatlanul serkenteni fogják a vevőiket, itt állnak majd lábaikon és alig veszik észre a fáradtságot. Nemcsak, hogy napról napra ide fognak sietni, hogy az elsők legyenek, de sőt egyleteket, kartelleket, minden lehetőt fognak teremteni, csak azért, hogy ezt a kereseti ágat zavartalanul üzhessék. És ha zárás után ki is tűnne, hogy minden becsületes munkájuk dacára csak; 1 frt 50 krt, vagy 3 frankot kerestek, mégis reményteljesen fognak a holnap elé nézni, amely talán jobb lesz.

A reménnyel ajándékoztuk meg őket. Tudni akarjátok, hogy hol vesszük azokat az igényeket, melyekre a vásárok szempontjából szükségünk van? Tényleg kell-e erről még beszélnem?

Előzőleg kimutattam, hogy az assistance par le travail útján tizenötszörös hasznot lehet elérni. Egy millióért tizenöt milliót, egy milliárdért tizenöt milliárdot.

De vajon nagyban is áll-e ez úgy, mint kicsiben? Hiszen a tőkének a hozadéka fölfelé csökkenő progressziót mutat. Igen, az alvó, a gyáván elbújó tőkéé, de nem a dolgozóé! Sőt a dolgozó tőkének fölfelé félelmetesen emelkedő hozadék-ereje van. Hisz épen ebben rejlik a szociális kérdés.

Hogy helyes-e az, amit mondok? Erre tanukul hívom a leggazdagabb zsidókat. Miért úznak ezek annyi különféle ipart? Miért küldenek embereket a föld alá, hogy sovány bérért borzasztó veszélyek közepette szemet teremtsenek elő? Nem tartom ezt valami kellemes dolognak, még a bányatulajdonosokra nézve sem. Hiszen én nem hiszek a tőkések szívtelenségében és nem is tüntetem magam úgy fel, mintha hinnék benne. Hiszen nem lazítani, de békíteni akarok.

Kell-e még a tömeg fenomenjét és azt, hogy mikép lehet a tömeget tetszés szerinti helyre vonzani — még a vallásos zarándoklásokkal is megmagyarázni?

Senkinek a szent érzelmeit nem akarnám megsérteni szavakkal, melyeket félre magyarázhatnának.

Csak röviden említem, hogy mit jelent a mohamedán világ számára a Mekkába való zarándoklás, a katolikus világban Lourdes és annyi más sok hely, ahonnan emberek vallási vigasszal térnek haza, és a Trierben levő szent kabát. Így fogunk mi is a mi embereink mélyes vallási igényeinek célpontokat felállítani. Hiszen papjaink legelső sorban fognak minket megérteni és velünk jönni.

Mi odaát mindenkit a saját felfogása szerint akarunk üdvözülni hagyni. Még — sőt mindenek előtt — a mi kedves szabadgondolkodóinkat is, a mi halhatatlan hadseregünket, amely az emberiség részére mindig új területeket hódít meg.

Senkire se gyakoroljanak más kényszert, mint amely az állam és a rend fenntartása végett szükséges. És ez a szükségesség nem egyesek vagy többeknek az önkényétől lesz megszabva váltakozva, hanem ércből való törvényeken fog nyugodni. Ha pedig épen az általam választott példák közül azt a következtetést akarnák levonni, hogy a tömeg csak átmenetileg vonzódik a hit, a kereset vagy a szórakozás ilyen célpontjai felé, úgy ennek az ellenvetésnek az elosztatása nagyon egyszerű. Egy ilyen alkalom csak csábítólag hat a tömegekre. De mindezek a vonzópontok együttvéve alkalmasak arra, hogy erősen összetartsa, és állandóan kielégítse azt. Mert ezek a vonzópontok együttvéve egy nagy, egy régóta keresett egységet alkotnak, amely után

népünk soha sem szűnt meg vágyakozni; amelynek a számára magát fenntartotta, amelynek a nyomás által megtartott; a szabad hazát jelentik. Ha a mozgalom megszületik, az egyiket magunk után fogjuk vonzani, mások utánunk fognak szivárogni, a harmadikat magunkkal ragadjuk és a negyediket utánunk tolják.

Ezek a habozó, késlelkedő utánunk jövők fognak a legrosszabbul járni itt is, meg odaát is. De az elsők, akik hittel, lelkesedéssel és bátran mennek át, a legjobb helyeket fogják kapni.

Ember-anyagunk.

Egyetlen népről sincs annyi téves felfogás elterjedve, mint rólunk, zsidókról. És mi történetünk folyamán a szenvedések hatása alatt oly görnyedtek és oly gyávák lettünk, hogy mi magunk is hisszük és terjesztjük ezeket a téves állításokat. A hamis megállapítások egyike a zsidóknak mérhetetlen kereskedői hajlama. Nos hát tudjuk, hogy ott, ahol alkalmunk van részeseivé lenni a föltörekvő osztálymozgalomnak, ott hamarosan eltávolodunk a kereskedelemtől. A legtöbb zsidókereskedő fiait szellemi pályára adja. Hisz ez az oka a művelt pályák úgynevezett elzsidósodásának. De a gazdaságilag szegényebb rétegeknél sem olyan nagy a kereskedői hajlamunk, aminőnek azt állítjuk. Európa keleti országaiban nagy zsidótömegek vannak, akik nem foglalkoznak kereskedéssel, akik nem ijednek vissza nehéz munkáktól. A Society of Jews abban a helyzetben lesz, hogy emberanyagunkról tudományos statisztikát készíthet elő. Az új feladatok és a kilátások, amelyek embereinkre új országunkban várnak, a mostani kézimunkásokat ki fogják elégíteni és a mostani kiskereskedők nagy részét kézimunkásokká fogják tenni.

A házaló, aki nehéz batyujával a hátán faluról falura megy, nem érzi magát olyan nagyon boldognak, amint azt üldözői gondolják. A hétérai munkanappal mindezek az emberek munkásokká nevelhetők. Olyan derék, félreismeret emberek ezek, és most talán a legerősebben szenvednek. A Society of Jews egyébként kezdettől fogva foglalkozni fog ezeknek munkásokká való nevelésével. A munkakedvet egészséges módon lehet majd felkelteni. A zsidó takarékos, találékony és a legerősebb családi érzéssel van telítve. Ilyen emberek mindenféle munkára alkalmasak, és elég lesz a kiskereskedelmet hasznot nem hajtóvá tenni, hogy magukat a mostani házalókat is eltereljük tőle. Ezt a célt szolgálja például a nagy áruházak kedvezményekben való részesítése, amelyekben minden kapható volna. Ezek az egyetemes nagy áruházak nagy városokban már most elnyomják a kiskereskedelmet. Egy új kultúrában egyenesen megakadályoznák annak létrejöttét. Ezeknek az áruházaknak a berendezése egyben azzal az előnnyel is járna, hogy az országot előrehaladottabb igényű emberek számára lakhatóvá tenné.

Kisebb szokások.

Összeegyeztethető-e ezen irat komolyságával, hogy, ha csak futólag is, az átlag ember kisebb szokásairól és kényelmeiről beszéljek?

Azt hiszem, hogy igen. Sőt, nagyon fontos. Mert ezek a kis megszokottságok olyanok, mint ezer cérnaszál, melyek mindegyike külön-külön vékony és gyenge, együttvéve azonban elszakíthatatlan kötelet képeznek.

Ennél a pontnál is szabadulnunk kell korlátolt feltevésektől. Aki valamit látott a világból, az tudja, hogy épen a kis mindennapi megszokottságok már most is, a legnagyobb könnyűséggel ültethetők át mindenhová. Sőt a mi időnk technikai vívmányai, amelyeket ez a terv, az emberiség javára akarna felhasználni, eddig főleg e kis megszokottságokra vétettek igénybe. Angol szállodák vannak Egyiptomban és a Svájcz hegycsúcsain, wieni kávéházak vannak Délafrikában, francia színházak Oroszországban, német operák Amerikában és a legjobb bajor sör Párisban.

Ha még egyszer kivonulunk Mizrajimból, nem fogjuk ott felejteni a húsos fazekakat.

Minden helycsoportban meg találhatja és meg fogja találni mindenki a maga kis szokásait, csak jobban, szebben és kellemesebben.

Society of Jews és a zsidóállam.

Negotiorum gestio.

Ez az irat nem szakmabeli jogászoknak van szánva, ezért az állam jogi alapjáról vallott teóriámat is csak futólag érinthetem, mint sok más mindent.

Mégis némi súlyt kell helyeznem az én új teóriámra, amely még a jogászilag képzettek vitájában is megállhatja a helyét.

Rousseaunak ma már elavult felfogása az államot egy társadalmi szerződés alapjára akarta helyezni. Rousseau azt mondja: „Ezen szerződés pontozatai a tárgyalás természeténél fogva úgy vannak megszabva, hogy a legkisebb változtatás semmivé és hatálytalanná tehetné azokat. Ennek a következménye az, hogy ezeket a pontozatokat, ha talán soha sem szabták volna is meg azokat kifejezetten, mégis mindenütt hallgatólagosan elfogadták és elismerték stb.”

Rousseau teóriájának logikai és történelmi megcáfolása nem volt nehéz és most sem az, ha még oly félelmetesen és termékenyítőleg is hatott. A modern alkotmányos államok szempontjából a kérdés, hogy az alkotmány előtt létezett-e már egy társadalmi szerződés „nem kifejezetten kimondott, de változhatatlan pontozatokkal” — minden gyakorlati érték nélküli. Most mindenesetre meg van állapítva a kormány és polgárok közötti jogviszony.

De egy alkotmány berendezése előtt, és egy új állam keletkezésénél ezek az alapelvek gyakorlatilag is fontosak. Hogy új államok még mindig keletkezhetnek, azt tudjuk és látjuk is. Gyarmatok szakadnak el az anyaországtól, hűbéresek szakadnak el hűbéruruktól, újonnan felfedezett területek azonnal szabad államokká alakulnak. A zsidóállam mindenesetre egy egészen sajátos alakulatnak van tervezve egy még bizonytalan területen. De nem a földterületek alkotják az államot, hanem a szuverenitás által egybefoglalt emberek.

A nép a személyi, a föld a tárgyi alapját képezi az államnak. És e két alap közül a személyi a fontosabb. Létezik például egy tárgyi alap nélküli szuverenitás, sőt a világ legnagyobb tiszteletben álló szuverenitása ez: a pápának a szuverenitása.

Az állam-tudományok terén jelenleg az észszerű-szükségesség teóriája uralkodik. Ez a teória elég ahhoz, hogy az állam keletkezését igazolja, és történelmileg nem lehet megcáfolni, mint a társadalmi elméletet. Amennyiben a zsidóállam keletkezéséről van szó, ebben az iratban teljesen az észszerű-szükségesség alapján állok. Ez azonban az állam jogi alapját figyelmen kívül hagyja. A modern felfogásnak nem felelnek meg az isteni alapítás, a túlhatalom, a patriarchális, patrimonialis és szerződési elméletek. Az állami jogalapját majd nagyon is az emberekben (túlhatalom, patriarchális és szerződési elmélet), majd tisztán az emberek felett (isteni alapítás), majd egészen az emberek alatt (tárgyi patrimonialis elv) keresik.

Az észszerű-szükségesség elmélete ezt a kérdést kényelemből vagy óvatosságból válasz nélkül hagyja. De mégsem lehet egy kérdés egészen hiábavaló, amely a minden idők legnagyobb filozófusait oly mélyen foglalkoztatta. Tényleg van valami keveréke az emberinek és emberfelettinek az államban. A néha nyomasztó viszonyhoz, amelyben az uraltak az uralkodókhöz állanak, nélkülözhetetlen egy jogi alap. Azt hiszem, ezt a „negatorium gestio”-ban fel lehet találni. A polgárok összességét, mint dominus negotiorumot, a kormányt pedig gestornak lehet tekinteni.

A rómaiak csodálatos jogi érzéke a negotiorum gestioiban nemes mesterművet teremtett.

Ha egy távollévőnek a vagyona veszélyben van, mindenki odaléphet és mentheti. Ez a gestio az idegen ügyetek vezetője. Nincs megbízatása, jobban mondva emberi megbízatása. Megbízatását egy magasabb szükségszerűségtől nyerte. Ezt a magasabb szükségszerűséget az állam szempontjából különféle módon lehet formulálni, és az egyes kulturfokokon a mindenkori általános fogalmaknak megfelelően, különféleképp formulázzák is. A gestio célja a dominus, a népnek a java, amelyhez egyébként a gestor is tartozik.

A gestor olyan vagyont kezel, amelynek ő is társtulajdonosa. A maga társtulajdonosi minőségéből meríti annak a szükségességnek a felismerését, mely a beavatkozást, a békében és a háborúban való vezetést megköveteli. De semmiesetre sem adhat, mint társtulajdonos önmagának érvényes megbízást. Legjobb esetben csak feltételezheti a számtalan társtulajdonos hozzájárulását.

Az állam egy népnek létért való küzdelme által keletkezik. Ebben a küzdelemben lehetetlen előbb körülményes módon szabályszerű megbízást keresni. De sőt, az összesség javára szolgáló minden vállalkozást halomra dönthetne, ha előzetes szabályszerű többségi határozatot akarnánk elérni, a belső pártoskodás védtelenné tenné a népet a külső veszéllyel szemben. Minden fej nem hozható egy kalap alá, ahogy mondani szokták. Ezért a gestor egyszerűen felcsapja a kalapot, és az élre megy.

Az állami gestor eléggé legitimálva van azzal, hogy a közügy veszélyben van és a dominus akaratképtelenség vagy más ok miatt akadályozva van abban, hogy önmagán segítsen.

De a beavatkozással a gestor a dominussal szemben szerződéshez hasonló alapon — quasi ex contractu — kötelezve lesz. Ez az előre keletkezett vagy jobban mondva közben keletkezett jogviszony az államban,

A gestor azután minden mulasztásért felelni tartozik, az egyszer átvállalt ügyek vétkes el nem intézése és annak az elmulasztása miatt is, ami vele lényeges összefüggésben áll stb. A negotiorum gestiót nem akarom itt tovább fejtegetni és az államra átvinni. Ez igen messze vezetne bennünket tulajdonképeni tárgyunktól. Csak még azt az egyet: „A jóváhagyás által az ügyvezetés az ügy urára nézve ép oly hatályos lesz, mintha az eredetileg megbízásának megfelelően történt volna.”

És mit jelent mindez a mi esetünkben?

A zsidónép jelenleg, a diaspora folytán, akadályozva van abban, hogy politikai ügyeit maga vezesse. E mellett sok helyen nehezebb vagy könnyebb szorultságban van. Mindenekelőtt gestorra van szüksége.

Ez a gestor természetesen nem lehet egy magános egyén. Ez nevetséges, vagy — mert saját előnyére spekulálnak tünne fel — megvetendő volna. A zsidók gestora a szó teljes értelmében csak erkölcsi személy lehet.

És ez a Society of Jews.

A zsidók gestora.

A népmozgalom ezen szerve, amelynek a lényegét csak most fejtjük ki, a valóságban mindenekelőtt fog megalakulni. Keletkezése egészen egyszerű. A tette kész angol zsidók köréből — akikkel tervemet Londonban közöltem, fog ez az erkölcsi személyiség alakulni.

A Society of Jews a meginduló zsidó mozgalom központja.

A Societynek tudományos és politikai feladatai vannak.

A zsidóállam alapításának — amint én azt képzelem — modern, tudományos előfeltételei

vannak. Ha ma vándorolunk ki Mizrajimból, ez nem történhetik a régi idők naiv módjára. Előzőleg másképp fogunk számot adni magunknak erőnkéről és létszámunkról. A Society of Jews a zsidók új Mózesé. A zsidók nagy, régi gestorának az egyszerű időkben volt vállalkozása, úgy viszonylik a miénkhez, mint egy csodaszép régi daljáték egy modern operához. Mi ugyanazt a melódiát, sokkal több hegedűvel, fuvalával, hárfával, bőgővel, elektromos fénnel, dekorációval, kórussal, fényesebb kiállítással és a legelső énekesekkel játsszuk.

Ez az irat nyissa meg az általános vitát a zsidókérdésről. Barátok és ellenségek fognak benne részt venni — remélem, hogy többé nem a szentimentális védelem és a sivár gyalázás formájában. A vita tárgyilagos, nagy, komoly és politikai legyen.

A Society of Jews gyűjteni fogja az államférfiak, parlamentek, zsidóhitközségek, egyletek minden véleménynyilvánítását, melyek szóban, írásban, gyűléseken, újságokban és könyvekben látnak napvilágot.

Így a Society első ízben fogja megtudni és megállapítani, hogy a zsidók akarnak-e már az ígéret földjére vándorolni és hogy kell-e nekik odamenniök. A Society az egész világ zsidóhitközségeitől meg fogja kapni a zsidók statisztikájához szükséges adatokat.

A későbbi feladatok, az új ország és természeti erejének tudományos kikémlelése a kivándorláshoz és felépítéshez való egységes terv, a törvényhozáshoz és közigazgatáshoz való előmunkálatok a célból okosan levezethetők.

Kifelé arra kell törekednie a Societynak, hogy államalkotó tényezőnek ismertessék el. A kormányokkal szemben szükséges tekintélyt a zsidók tömeges csatlakozásából merítheti.

Befelé, azaz a zsidósággal szemben, a Society az első erők nélkülözhetetlen berendezéseit teremti meg, melyekből később a zsidóállam nyilvános berendezkedései kifejlődhetnek.

Az első cél, amint már említettük, a népjogilag biztosított szuverenitás egy a mi jogos szükségleteinknek megfelelő földdarabon.

Mi történjék azután?

A föld-foglalás.

Mikor a népek a történelmi időkben vándoroltak, a világ folyásának véletlensége vitte, vonszolta és dobálta őket. Sáskahadak módjára ereszkedtek le valahol tudat nélküli útjukban. Hiszen a történelmi időkben nem ismerték a világot.

Az új zsidóvándorlásnak tudományos alapelvek szerint kell történnie.

Már mintegy 40 év előtt az arany bányászás csodálatos együgyű módon történt. Micsoda kalandszerűek voltak az állapotok Kaliforniában! Egy kósza hírre odafutottak össze a világ összes desperadói, elrabolták a földtől, majd egymástól az aranyat, és azután époly rablószerűen eljátszották.

Ma! Nézzék csak meg ma az aranybányászatot Transvalban. Többé nem romantikus csavargók, de józan geológusok és mérnökök irányítják az aranyipart. Nagyszerű gépek választják ki az aranyat a felismert ércből. A véletlenre keveset bíznak.

Így kell az új zsidóországot minden modern segédeszközzel kikémlelni és birtokba venni.

Mihelyst az ország nekünk biztosítva van, odamegy a honfoglaló hajó.

A hajón ott vannak a Society, a Company és a helyicsoportok képviselői.

Ezeknek három feladatuk van: 1. Pontos tudományossággal megvizsgálni az ország minden természeti tulajdonságát; 2. egy erősen központosított igazgatást bevezetni; 3. a földfel-

osztás. Ezek a feladatok egymásba vágnak és a már eléggé ismert célnak megfelelően oldandók meg.

Csak egy kérdés nincs még megvilágítva: nevezetesen az hogy mikép történjék a földfoglalás az egyes helyicsoportok szerint.

Amerikában egy új terület felfedezése esetén még most is meglehetősen naiv módon történik az okkupáció. A földfoglalók egybegyűlnek a határon, és egy meghatározott órában egyszerre és erőszakkal rohanják azt meg.

Így ezt az új zsidóországban nem lehet majd csinálni.

A tartományok és városok helyeit el fogják árverezni. Nem holmi pénzért, hanem szolgáltatások ellenében. Az általános terv megszabta, hogy a forgalom szempontjából mily utakra, hidakra, vízszabályozásra van szükség. Ezt tartományok szerint csoportosítani fogják. A tartományokon belül hasonló módon lesznek a város-helyek elárverezve. A helyicsoportok magukra vállalják ennek pontos keresztülvitelét. A költségeket autonóm bevételekből fedezik. A Societynak módjában lesz előre tudni azt, hogy a helyicsoportok nem vállaltak-e túl nagy áldozatokat magukra. A nagy közösségek nagy tereket kapnak tevékenységük számára. Nagyobb áldozatok bizonyos kedvezményekkel jutalmaztatnak: egyetemek, szak- és főiskolák, kísérleti intézetek stb. és azok az állami intézetek, melyeknek nem kell a fővárosban lenni, a vidéken lesznek szétszórva.

Az átvállalt feladatok helyes kiviteléért a vevő saját érdeke és, szükség esetén, a helyicsoport kezekedik. Mert úgy amint az egyes egyének közötti különbséget mi megszüntetni nem tudjuk, úgy az egyes helyicsoportok közötti különbség is fennmarad. Minden természetes módon tagozódik. Minden szerzett jog védelemben részesül, minden új fejlődés eleendő teret kap.

Ezek a dolgok embereink előtt mind ismeretesek lesznek.

Amiként másokat nem akarunk megrohanni vagy becsapni, úgy önmagunkat sem csapjuk be.

Mindent előre fogunk tervszerűen megszabni. Ennek a tervnek kidolgozásán, amelyet én csak érinthetek — majdan a mi éleseszű fejeink fognak résztvenni. Korunknak minden társadalomtudományi és műszaki vívmányát fel kell használni a cél érdekében. Minden már meglevő és még ezután jövő szerencsés felfedezést igénybe kell venni. Így ez a történelemben eddig példátlanul álló honfoglalás és államalkotás lesz, a siker eddig nem létezett kilátásaival,

Alkotmány.

A Society által alakítandó nagy bizottságok egyike az államjogászok tanácsa lesz. Ezeknek egy lehetőleg jó, modern alkotmányt kell szerkeszteniök. Azt hiszem, hogy jó alkotmánynak mérsékelt rugékonyságúnak kell lennie. Egy másik művemben kifejtettem, hogy mely államformákat tartanám a legjobbaknak. Én a demokratikus monarchiát és az arisztokratikus köztársaságot tartom az állam legfinomabb formájának. Államformának és kormányzási elvnek egymást kiegyenlítő ellentétben kell egymáshoz állania. Én a monarchikus berendezések meggyőződött híve vagyok, mert ezek állandó politikát tesznek lehetővé, és mert egy történelmileg híres, az uralkodásra született és nevelt családnak az államfenntartással összekapcsolt érdekeit képviselik. A mi történelmünk azonban oly sokáig volt megszakítva, hogy mi a régi berendezésünkbe nem kapcsolódhatunk bele. Ennek pusztá megkísérlése a nevetségesség átkába fúlna.

A demokrácia, egy monarcha hasznos ellensúlya nélkül mértéktelen az elismerésben és az elítélésben — parlamenti fecsegéshez és a hivatásos politikusok gyűlölt osztályához vezet. A

mostani népek nem is érettek a korlátlan demokráciára, és azt hiszem, hogy a jövőben mindinkább éretlenebbekké lesznek erre. A tiszta demokrácia ugyanis nagyon egyszerű erkölcsöket tételez fel, a mi erkölcsünk pedig a forgalom és a kultúra révén mind komplikáltabbak lesznek. Le ressort d'une démocratie est la vertu, mondja a bölcs Montesquieu. És ugyan hol található fel ez az erény, már mint a politikai erény? Én nem hiszek a mi politikai erényeinkben, mert nem vagyunk mások, mint a többi emberek, és mert a szabadságban hamar megnőnek a szarvaink. A referendumot tökéletlennek tartom, mert a politikában nincsenek olyan egyszerű kérdések, melyeket pusztán igennel vagy nemmel lehetne elintézni. A tömegek továbbá még inkább állanak mindenféle tévhitnek a befolyása alatt, mint a parlamentek és inkább hajlanak minden nagyhangú lármázó felé. Az összegyűlt nép előtt sem külső, sem belső politikát nem lehet csinálni.

Politikát felülről lefelé kell csinálni. A zsidóállamban azért még se lesz senki sem elnyomva, mert minden zsidó emelkedhetik, mindenki akar majd emelkedni. Így egy hatalmas felfelé törekvő folyamatnak kell népünknek bekövetkezni. Minden egyes csak azt fogja hinni, hogy önmaga emelkedett és e mellett az összesség fog emelkedni. Az emelkedés erkölcsös, az államra üdvös, a népszemének szolgáló formához köthető.

Ezért gondolok én arisztokratikus köztársaságra. Ez népünk becsvágyó érzékének is megfelelő, amely most hiúsággá fajult el. Velence némely berendezése lebeg szemeim előtt, de minden, amin Velence tönkrement, — kerülendő. Mások történelmi hibáiból tanulni fogunk, ép úgy, mint a saját hibáinkból. Mert modern nép vagyunk, és a legmodernebb nép akarunk lenni. Népünk, melynek a Society adta az új országot, a Society által neki adott alkotmányt is köszönettel fogja fogadni, ahol azonban ellentállás fog mutatkozni, azt a Society le fogja törni. Munkájában nem zavartathatja magát korlátolt vagy gonosz egyének által.

Nyelv.

Talán azt hiszi valaki, hogy nehézséget fog okozni, hogy nincs közös nyelvünk. Hiszen nem tudunk egymással héberül beszélni. Ki tud közöttünk annyit héberül, hogy ezen a nyelven egy vasúti jegyet válthasson magának? Mégis nagyon egyszerű dolog. Mindenki megtartja azt a nyelvet, amely gondolatainak kedves hazája. A nyelv-föderalizmus lehetőségére Svájc végérvényes példát szolgáltat. Odaát is azok maradunk, amik most vagyunk, amiként sohasem fogunk megszűnni hazáinkat, melyekből kiüldöztettünk, fájdalommal szeretni.

Az agyonnyomorított jargonokól, melyeket most használunk, ezekről a gettónyelvekről le fogunk szokni. Ezek fogvaleyőknek a tolvajnyelvei voltak. Néptanítóink fogják erre a kérdésre figyelmüket irányítani. Az általános forgalomban leginkább használt nyelv fog önként főnyelvvé fejlődni. Hiszen népközösségünk valami sajátságos, egyedülálló. Tulajdonképp csak ősünk hitében ismerjük fel összetartozandóságunkat

Theokrácia.

Tehát végül is theokrácia fog nálunk uralkodni? Nem! A hit összetart, a tudomány szabbaddá tesz bennünket. Ezért papjaink theokratikus velleitárait nem fogjuk érvényesüléshez engedni. Templomaikban fogjuk őket féken tartani, amiként hivatásos hadseregünket a kaszárnyákba fogjuk beszorítani. Hadsereg és papság abban a nagy tiszteletben részesüljenek, amelyet az ő szép funkciójuk megkövetel és megérdemel. De nincs beleszólásuk az őket kiüldöző állam ügyeibe, mert különben külső és belső nehézségeket fognak ránk zúdítani.

Mindenki olyan szabad és korlátlan a maga hitében vagy hitetlenségében, mint a maga nemzetiségében. És ha úgy fordul a dolog, hogy máshitűek, más nemzetiségűek laknak majd közöttünk, úgy tiszteletteljes védelmet és jogegyenlőséget fogunk nekik biztosítani. Mi a türelmességet Európában megtanultuk. És ezt nem is gúnyolódva mondom. A mostani antisze-

mitizmust csak egyes helyeken tekinthetjük a régi vallási türelmetlenségnek. A kultur-
népeknél nagyrészt olyan mozgalom az, amellyel saját múltjuknak egy kísértetét szeretnék
elűzni.

Törvények,

Amint az állam-gondolat a megvalósulás felé közeledik, a Society of Jews egy jogász-
kollégiummal törvényhozási előmunkálatokat fog végeztetni. Az átmeneti időre azt az alapel-
vet lehet felállítani, hogy a különböző országokból bevándorló zsidók mindegyike az eddigi
országának törvényei szerint ítéendő meg. A jogegységet azonban hamar meg kell teremteni.
A törvények modernnek legyenek, itt is mindenben a legjobbat kell felhasználni. A jelenkor
minden igazságos szociális követelményeit figyelembevéve, a kodifikációk mintaképévé vál-
hat.

A hadsereg.

A zsidóállamot semleges államnak gondolom. Csupán hivatásos hadseregre van szüksége,
— mindenesetre, az összes modern harcieszközökkel felszerelve — a külső és belső rend
fenntartása érdekében.

A zászló.

Zászlónk nincs. De szükségünk van zászlóra. Ha sok embert akarunk vezetni, egy szim-
bólumot kell fejük felett lengetni.

Fehér alapon hét aranycsillagos zászlót akarok. A fehér alap jelenti az új tiszta életet; a
csillagok a mi munkanapunknak hét arany munkaóráját jelentik. Mert a munka jegyében vo-
nulnak a zsidók az új hazába.

Viszonosság és kiadatási szerződések.

Az új zsidóállamot tisztességesen kell alapítani. Hiszen számolnunk kell a jövőbe
becsületünkkel a világ előtt. Ezért összes kötelezettségeinknek eddigi lakóhelyeinken becsületesen
eleget kell tennünk. Olcsó utazást és mindennemű letelepedési kedvezményt a Society of Jews
és a Jewish Company csak azoknak fog nyújtani, akik eddigi hatóságaik hivatalos bizonyítvá-
nyával igazolják: „Teljes rendben távozott!”

Az összes magánjogi követelések, amelyek még az elhagyott országokból származnak, a
zsidóállamban könnyebben peresíthetők, mint bárhol a világon.

Nem fogunk várni viszonzóságra. Ezt kizárólag saját becsületünk kedvéért tesszük. Így
később a mi követeléseink is készségesebb bíróságokra fognak akadni, mint amilyenekkel itt
amott ma találkozunk.

Magától értetődik az eddigiek után, hogy a zsidóbűnösöket is könnyebben fogjuk kiszol-
gáltatni, mint minden más állam, addig a pillanatig, amíg a büntetés fenség jogát mi is ugyan-
azon elvek szerint fogjuk gyakorolni, mint az összes többi civilizált népek. Egy átmeneti időre
gondolok tehát, amely alatt a mi bűnösöket csak a büntetés kitöltése után fogjuk felvenni.
Ha azonban meglakoltak bűnükért, úgy minden megszorítás nélkül fognak felvétetni, a bűnö-
sök részére is új élet kezdődjék közöttünk.

Így a kivándorlás sok zsidó részére szerencsésen lefolyó krízissé válhat. A kedvezőtlen
külső körülmények, melyek között némely jellem elromlott, kiküszöböltetnek és elveszett
emberek megmenthetők lesznek.

Itt egy történetet szeretnék elmesélni, amelyet egy a Witwaterstrand aranybányákról szó-

lő jelentésben találtam. Egy napon egy férfiú jött a környékre, letelepedett, megkísérelt egyet-mást, csak épen az aranyásást nem, végül egy jéggyárat alapított, amely bővült, és nemsokára általános tiszteletre tett szert tisztessége révén. Évek múlva egyszerre letartóztatták. Frankfurtban, mint bankár, csalásokat követett el, megszökött, és itt hamis név alatt új életet kezdett. Mikor azonban mint foglyot elvezették, a legtekintélyesebb emberek jelentek meg a vasúti állomáson, szívélyesen elbúcsúztak tőle — a viszontlátásra. Mert vissza fog jönni.

Mi mindent mondott el ez a történet! Egy új élet még a fegyenceket is megjavíthatja. És közöttünk aránylag kevés bűnöző van. Erről érdekes statisztikát olvashatunk „A németországi zsidók kriminalitása” címen megjelent műben, melyet Dr. P. Nathan Berlinben az „Antiszemita támadások leküzdésére alakult egyesület” megbízásából hivatalos kimutatások alapján állított össze. Ez a számokkal telt irat természetesen, — mint némely más „védelem” —, is abból a téves felfogásból indul ki, hogy az antiszemizmust észszerű érvekkel meg lehetne cáfolni. Pedig jó tulajdonságainkért ép úgy gyűlölnék bennünket, mint hibáinkért.

A zsidóvándorlás előnyei.

Azt hiszem, hogy a kormányok ezen tervezetemet önként, vagy antiszemitáik nyomása alatt némi figyelemre fogják méltatni. Sőt itt-amott talán kezdettől fogva rokonszenvvel is fogják fogadni a tervet, és ezt a Society of Jews-val éreztetni is fogják.

Mert az általam képzelt zsidóvándorlások nyomán gazdasági válságok nem keletkezhetnek. Olyan válságok, melyeknek zsidóheccek nyomában mindenütt be kellene következniük, ennek a tervnek a megvalósítása által inkább elkerülhetők lennének. A jólétnek egy nagy korszaka kezdődne a most antiszemita országokban. Hiszen — amint már gyakran említettem, — a keresztény állampolgároknak belső vándorlása indulna meg a zsidók által lassan és tervszerűen kiürített állásokba. Ha nem csak szabad kezet hagynak nekünk, de ha egyenesen segítenek bennünket, a mozgalom mindenütt termékenyítőleg fog hatni. Bornirt felfogás az, — és ettől szabadulni kell — hogy sok zsidó kivándorlása folytán az országok elszegényedésének kell bekövetkeznie. Másképp alakul a heccek nyomán bekövetkező kivándorlás, amely mellett, mint egy háború zűrzavarában — mindenesetre javak mennek tönkre. És másképp néz ki gyarmatosoknak szabad elvonulása, amely mellett, minden a szerzett jogok kíméletével, a legteljesebb törvényességgel, szabadon és nyíltan, világos nappal, a hatóságok szeme előtt, a nyilvános közvélemény ellenőrzése alatt történhetik. A keresztény proletároknak más világrésekbe való kivándorlása a zsidóvándorlás által nyugvó pontra jutna.

Az államoknak továbbá az az előnyük is megvolna, hogy kiviteli kereskedelmük hatalmasan emelkednék, mert a kivándorolt zsidók odaát még sokáig európai gyártmányokra lennének utalva, és kénytelenek volnának azokat innen beszerezni. A helyicsoportok révén igazságos kiegyenlítődéssé állhatna be, a megszokott igényeket még sokáig a megszokott helyekről kellene fedezni.

Egyik legnagyobb előny volna a szociális megkönnyebbülés. A szociális elégtelenség egy időre el volna simítható, amely talán 20 évig, talán tovább, de mindenesetre a zsidóvándorlás egész ideje alatt tartana.

A szociális kérdés alakulása csak a technikai eszközök fejlődésétől függ. A gőz az embereket a gépek köré gyűjtötte a gyárakban, ahol egymáshoz vannak nyomva, és egymás miatt szerencsétlenek. A termelés óriási, választék nélküli, tervszerűtlen, minden pillanatban súlyos válságokra vezet, melyek által a vállalkozókkal együtt a munkások is tönkremennek. A gőz egymáshoz sajtolta az embereket, a villamosság felhasználása valószínűleg újból szétszórja majd, és talán boldogabb munkaviszonyok közé juttatja őket. A technikai feltalálók, az emberiség valódi jóltevői, a zsidóvándorlás megkezdése után is még valószínűleg tovább fognak dolgozni, és remélhetőleg ép oly csodás dolgokat alkotni, mint eddig, de sőt csodásabbakat.

A „lehetetlen" szó úgy látszik már eltűnt a technika szótárából. Ha a múlt század embere közénk jönne, egész életünket érthetetlen boszorkányságokkal teltnek találná. Ahol mi modernnek a mi segédeszközeinkkel megjelenünk, a pusztát kertté változtatjuk át. Városok alapításához most annyi év elég nekünk, ahány évszázadra volt szükség a történelem régebbi korszakában — erre számtalan példát nyújt Amerika. A távolságok, mint akadályok megszűntek. A modern szellem kincseskamrája már mérhetetlen gazdagságokat rejt magában; minden nap szaporítja azokat, százezer fej gondolkodik, keres a föld minden pontján, és amit az egyik feltalált, az a legközelebbi pillanatban az egész világ tulajdonát képezi.

Mi magunk az új zsidóországban minden új kísérletet felhasználnánk, mintaképpül tennők meg és amiként a hétórás munkanappal az egész emberiség javára szóló kísérletet teszünk, úgy minden emberbaráti ügyben elől akarunk járni és mint új ország kísérleti és mintaországgként akarunk szerepelni.

A zsidók elvonulása után az általuk alapított vállalkozások ott maradnak, ahol voltak. És a zsidó vállalkozó szellem sem fog hiányozni ott, ahol szívesen látják. A mozgó zsidótőke továbbra is ott fog elhelyezkedést keresni, ahol tulajdonosaik a viszonyokat jól ismerik. És amíg most a zsidótőke az üldözések miatt az országon kívül felkeresi a legtávolabb fekvő vállalatokat, ezen békés megoldásnál vissza fog térni, és a zsidók eddigi lakóhelyeinek további felvirágzását fogja szolgálni.

Zárszó.

Mily sok kérdés maradt még kifejtés nélkül, mily sok fogyatékoságot, káros gyorsaságot és haszontalan ismétléseket tartalmaz még mindig ez az iratom, melyet pedig sokáig jól átgondoltam és többször átdolgoztam.

A becsületes olvasó, aki elég értelmes is ahhoz, hogy a szavak belsejében olvasni tudjon, nem fogja magát elriasztatni eme fogyatékoságoztól. Sőt inkább indítatva fogja magát érezni arra, hogy éles elméjével és erejével részt vegyen egy munkában, amely nem egyes egyének az ügye, és hogy azt tökéletesítse.

Nem magyaráztam meg magától értetődő dolgokat, míg fontos aggályok kikerültek figyelmemet?

Néhány kifogást megpróbáltam eloszlatni; tudom, hogy még sok más ellenvetés is támasztható, magasabb rendűek és alacsonyok.

A magasabb rendű ellenvetések sorába tartozik az, hogy a világon a zsidók nyomorúságos helyzete nem az egyetlen, — de azt hiszem, hogy mindenesetre hozzá kell fognunk, hogy a nyomor egy részét megszüntessük, ha egyelőre éppen csak a saját nyomorúságunkról volna is szó.

Azt lehetne továbbá mondani, hogy ne teremtsünk az emberek között új válaszfalakat; ne állítsunk fel új határokat, inkább szüntessük meg a régiakat. Én azt hiszem, hogy szeretetreméltó rajongók azok, akik így gondolkodnak; de csontjaik porát a szél már nyomtalanul szétszórta majd, mikor a haza eszméje még mindig virágozni fog. Az általános testvériség még csak nem is egy szép álom. Az ellenségre szüksége van a személyiség legmagasabb törekvéseinek.

De hogyan? Hiszen a zsidóknak a saját országukban nem lesz többé ellenségük, és mivel a jólétben gyengülnek és fogynak, a zsidónép ott fog csak igazán tönkremenni? Azt hiszem, hogy a zsidóknak mindig elég ellenségük lesz, mint minden más nemzetnek. De ha egyszer a saját földjükön fognak élni, többé soha sem lesznek szétszórhatók a világ minden részébe. A diaszpóra nem ismétlődhetik meg, amíg a világ egész kultúrája össze nem roppan. És ettől csak az együgyű félhet. A mostani kultúra elég hatalmi eszköz felett rendelkezik ahhoz, hogy magát megvédelmezhesse.

Az alantasabb kifogások számtalanok, aminthogy több alantasabb ember van, mint magasabb rendű. Néhány korlátolt feltevést megpróbáltam legyőzni. Aki a hétcsillagos fehér zászló mögé akar sorakozni, annak segítenie kell ebben a felvilágosító hadjáratban. Talán első sorban némely gonosz, szűkkeblű, korlátolt zsidók ellen kell majd ezt a harcot megvívni.

Nem fogják azt mondani, hogy az antiszemitáknak szolgálatok fegyvereket? Miért? Mert az igazságot elismerem? Mert nem állítom, hogy csupa kitűnő ember van közöttünk?

Nem fogják azt mondani, hogy olyan utat jelölök ki, amelyen árthatnának nekünk? Ezt a leghatározottabban tagadom. Amit én javaslok, azt csak a zsidók többségének önkéntes hozzájárulásával lehet megvalósítani. Megvalósítható egyes zsidók, sőt a most leghatalmasabb zsidók csoportjainak akarata ellenére, — de sohasem valósíthatná meg egy állam, az összes zsidók akarata ellenére. A zsidók törvénybe iktatott egyenjogúságát nem lehet többé hatályon kívül helyezni, mert már a bevezető kísérletek azonnal a felforgató pártok ölébe kergetnék az összes zsidókat, szegényt és gazdagot egyaránt. Már a zsidókkal szemben elkövetett hivatalos jogtalanságok kezdete is, mindenütt gazdasági válságokat von maga után. Tulajdonképpen kevés eredménnyel lehet ellenünk fellépni, ha önmaguknak nem akarnak ártani. A gazdagok nem sokat éreznek belőle. De a mi szegényeink? Kérdezzék csak meg a mi szegényeinket,

akik az antiszemitizmus kiújulása óta borzasztóbban proletárosodtak el, mint bármikor azelőtt.

Azt fogják egyes gazdagok mondani, hogy a nyomás még nem elég nagy ahhoz, hogy kivándoroljunk, és, hogy még az erőszakos zsidó kiűzéseknél is látszik, hogy milyen nem szívesen mennek embereink? Persze, mert nem tudják, hogy hová. Mert csak egyik nyomorból a másikba jutnak. De mi megmutatjuk nekik az utat az ígéret földjére. És a szokás borzasztó hatalmát a lelkesedés fenséges erejének le kell győznie.

Az üldözések többé nem olyan rettenetesek, mint a középkorban? Igaz, de érzékenysé-
günk nőtt meg, úgy hogy nem érezzük a szenvedések csökkenését. A hosszú elnyomatás és üldözés túlérzékennyé tette idegeinket.

És azt fogják még mondani, hogy a vállalkozás reménytelen, még ha meg is kapjuk az országot és a szuverenitást, — mert csak a szegények fognak kimenni? Épen ezekre van legel-
sősorban szükségünk! Csak a desparadók alkalmasak a hódításra. Azt fogja valaki mondani: Hát, hiszen ha ez lehetséges volna, már régen megcsinálták volna.

Előbb lehetetlen volt. Most lehetséges. Még száz, még ötven évvel ezelőtt rajongás lett volna. Ma mindez valóság. A gazdagok, akiknek élvezetteljes áttekintésük van az összes technikai vívmányokon, nagyon jól tudják, hogy mi mindent lehet pénzzel megcsinálni. És így fog történni: épen a szegények és az egyszerű emberek, akik nem is sejtik, hogy minő hatalma van már az embernek a természeti erők felett, épen ők fognak legerősebben hinni az ígében. Mert ők nem vesztették el reményüket az ígéret földjére.

Itt az ígéret földje, zsidók! Nem mese, nem csalás! Mindenki meggyőződhet róla, mert mindenki átvizsgálta magát egy darabot az ígéret földjéből: ez a fejében, az a karjaiban, amaz pedig megszerzett vagyonában.

Nos úgy tűnhetne fel, mintha ez hosszadalmas dolog volna. A legkedvezőbb esetben is az államalapítás kezdete még sok évig várhatna magára. Közben a zsidókat ezer helyen ugratják, bosszantják, átkozzák, verik, fosztogatják és ölik. Nem, amint megkezdjük a terv kivitelét, az antiszemitizmus mindenütt és azonnal nyugvó pontra jut. Mert ez a békekötés. Ha a Jewish Company megalakult, ezt a hírt egy nap alatt a föld legtávolabbi pontjaira fogja szétvinni drótjaink villáma.

És abban a pillanatban kezdődik a megkönnyebbülés.

A középosztályokból a túltermelt középintelligenciánk átszivárog első szervezeteinkbe, ők lesznek a mi első technikusaink, tisztjeink, tanáraink, hivatalnokaink, jogászaink, orvosaink. És így megy tovább a dolog, gyorsan és mégis rázkódtatás nélkül. A zsidótemplomokban imádkozni fognak a mű sikeréért, de a keresztény templomokban is! Egy régi nyomásnak a megoldása ez, amely alatt mindnyájan szenvedtek.

De legelőször világosságnak kell támadni a fejekben.

A gondolatnak ki kell repülnie a legutolsó nyomorúsággal teli fészekig, ahol embereink laknak. Fel fognak ocsúdni poshadtságukból. Mert mindnyájunk élete új tartalmat nyer. Mindenkinnek csak önmagára kell gondolnia és a mozgalom már hatalmassá válik.

És minő dicsőség vár az ügy önzetlen harcosaira!

Ezért hiszem én, hogy egy csodálatos zsidónemzedék fog a földből kinőni. A makkabeusok újra feltámadnak.

Ismételjük még egyszer a bevezetésben mondott szavakat; a zsidók, akik akarják, meg fogják teremteni államukat.

Éljünk végre, mint szabad férfiak a mi saját rögünkön, és haljunk meg nyugodtan a saját hazánkban.

A világ a mi szabadságunk által felszabadul, a mi gazdagságunk által gazdagodik és megnő a mi nagyságunk által.

És mindaz, amivel ott a saját boldogulásunk javára kísérletezni fogunk, hatalmasan boldogítóan hat majd ki az egész emberiség javára.

Képek

DER
JUDENSTAAT.

VERSUCH

EINER

MODERNEN LÖSUNG DER JUDENFRAGE

VON

THEODOR HERZL

DOCTOR DER RECHTE.

LEIPZIG und WIEN 1896.
M. BRETTENSTEIN'S VERLAGS-BUCHHANDLUNG
WIEN, II., WÄRBERGSTRASSE 6

ist es nicht werth. ~~da~~

Wissen können Sie mir mit indiscreiten
Mitteln. Um Juden aufs Land zu ziehen,
müssten Sie ihnen ein Wägen der
Goldgewinnung beibringen. Wie? ~~würde~~
~~ich zu weit führen~~ z. B. wer ackert, sät u.
erntet, findet im der Garbe Gold. — oder
verhältnismäßig: Prämien für kleine Muster-
wirtschaft. ~~und der Farmer~~
Vergessen Sie nie: verderbene Rasse.

Mir glaube ich nicht dass man Juden
in ihren bisherigen Wohnorten aufs
Land setzen kann. — Bayern würden
sie mit Dreschflegeln erschlagen.

Beispiel Hessen Hauptamtseisen

Vor 4 Jahren hörte ich also ^{vag} v. Ihnen
Versuchen u. Scheitern. ^{Käsehäusler.}

Ich dachte mir: ^{Ein Detail fragte nicht} na, es wird nicht
schaden. Nützen kann es nichts.

aber wie ich unter dem Druck der Jahre
u. des wachsenden Antisem. u. auch durch
meine hier erlangte politische Erfahrung
mich ^{mit} der Sache zu beschäftigen anfing,
fand ich dass doch einiges zu machen
wäre. dass Sie die Mittel die Sie
Juden zinsenden besser verwenden könnten.

Vor allem sollten Sie kein Wohlthäter
sein. Zusammenhang zwisch. Wohlth. u.
Verlumpung ~~das~~ klar. Ich glaube Sie haben
durch Ihre Grossmuth Viele zu Unnothen

gemacht. — die charakteristischen
gabaim der Jüdengemeinden!

Wollen Sie ein Wohlthäter Ihres Stammes
werden, so lassen Sie die mischebesach = art

Vergessen Sie auch nicht dass Ihre
Clienten glauben ein Recht auf Sie
zu erwerben, eine servitut.

Ich denke mit Sie müssen Erfahrungen
in Argentin. gemacht haben.

Der v. Ihnen exportierte Jude erwartet
eine behagliche lebenslängl. Versorgung,
will noch weniger Thun wie hier
Ich habe keine Berichte darüber,
aber das ist Psychologische. — diese
Rechnung stimmt immer.

Hingikommt dass Sie mit 2-3 selbst
20,000 ~~so~~ so verpflanzten Jüden
nichts beweisen. — Eine Gasse der Leopoldstadt.
Mislings aber: liefern Sie fruchtbareren
Beweis gegen die Jüden

~~Was ist also~~

genügend Kritik. Was ist also zu thun?

Verpflanzen? Vielleicht! ^{die Race}
Aber erst an Ort u. Stelle verbessern
— sie kriegerisch u. arbeitsfroh u.
tugendhaft machen
dann auswandern — wenn es noch nöthig

